Ազգ
Azg armenian daily
20 ՀՈՒՆԻՍ 1997 ՈՒՐԲԱԹ # 114 (1368)

Դենվերում ԱՄՆ, ՌԴ եւ Ֆրանսիայի նախագահները կքննարկեն նաեւ ղարաբաղյան հարցը

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. Ստամբուլի «Ժամանակ» օրաթերթը վկայակոչելով «Զաման» օրաթերթի Բաքվի թղթակցի հաղորդագրությունները, տեղեկացնում է, որ աշխարհի արդյունաբերապես զարգացած ութ խոշորագույն երկրների ղեկավարների խորհրդակցության ընթացքում, որը սկսվելու է հունիսի 20-ին, Դենվերում (ԱՄՆ) ԱՄՆ-ի, Ռուսաստանի եւ Ֆրանսիայի նախագահները քննարկելու են նաեւ ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման ամերիկյան առաջարկությունները:

Ըստ նույն աղբյուրի, ԱՄՆ-ի նախագահի հատուկ ներկայացուցիչ, ԱՄՆ-ի պետքարտուղարի տեղակալ, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահ Սթրոբ Թալբոտի կողմից պատրաստված ծրագիրը նմանություններ ունի Չեչնիայի հարցի լուծման տարբերակի հետ:

«Ժամանակ»-ը նշում է, որ ըստ Բաքվի հաղորդումների, ամերիկյան կողմի հիշյալ ծրագրերը կարգելակվեն Ռուսաստանի կողմից, որը ձգտում է ինքը նախաձեռնող լինել հիշյալ երկու հակամարտությունների լուծման գործընթացներում:

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՑ

Պարտվածը հաղթողին անձնատվական պայմաններ չի թելադրում

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի եռանախագահների Բաքու, Ստեփանակերտ եւ Երեւան կատարած այցերի, վարած բանակցությունների, հակամարտության խաղաղ կարգավորմանն ուղղված նրանց նոր (արդյո՞ք) առաջարկությունների շուրջ հայկական կողմի պահպանվող պաշտոնական քար լռությունը, Բաքվից տարածվող լրատվական «արտահոսքի» պայմաններում, զանազան տագնապալի մտորումների առիթ է տալիս: Հստակ եւ սպառիչ տեղեկատվության բացակայությունը, սակայն, անիմաստ է դարձնում իրավիճակի վերլուծության ցանկացած փորձ, ասպարեզը թողնելով բեական ենթադրություններին, իսկ դա այնքան էլ շնորհակալ գործ չէ: Ուստի ձեռնպահ մնալով պարտադրվող եզրակացություններից, կամենում եմ անել ընդհանրական բնույթի մի քանի դիտողություն:

Արդյո՞ք Արցախյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման գործընթացում միջնորդի առաքելություն ստանձնած տերությունների կառավարող շրջանակներն իսկապես անկեղծորեն ձգտում են տարածաշրջանում կայուն խաղաղության հաստատման: Ժամանակ առ ժամանակ այս հարցն է առաջանում, թե նրանցից յուրաքանչյուրն առ-առավելն ձգտում է հրդեհը մարել, մոխրի տակ կրակն անվերջ բորբոքած պահելու միտումով, որ դեպքի այս անհանգիստ շրջանի ներքին գործերին միջամտելու պատվակ ունենա:

Տես # էջ 2

ԱՄՆ

Կոնգրեսի ընդունած բանաձեւում կարեւորվում են Ադրբեջան-ԼՂՀ ուղղակի բանակցությունները

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. ԱՄՆ-ի Կոնգրեսն ընդունել է մի որոշում, ըստ որի, Բաքու-Ջեյհան նավթամուղը պետք է անցնի Հայաստանով: Ստամբուլի «Ժամանակ» օրաթերթը՝ հենվելով «Զաման» օրաթերթի Բաքվի թղթակցի տեղեկատվության վրա նշում է, որ այդ որոշումն ընդունվել է հայամետ կոնգրեսականներ Ֆրենկ Փալոնի եւ Սմիթսի առաջարկությամբ եւ տեղի հայկական լոբբիի աջակցությամբ: Ըստ թերթի, այդ որոշումը, որն առնչվում է 1998-99 թթ. ԱՄՆ-ի քաղաքականության հարցերին, պարունակում է մի շարք հայանպաստ կետեր:

Որոշման գործադրման համար անհրաժեշտ է, որ այն վավերացվի ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնի կողմից: Նավթամուղի միջազգային կոնսորցիումը, ինչպես նաեւ Ադրբեջանի պետական ՍՕՔԱՐ ընկերությունը պնդում են, որ ծրագիրը հնարավոր է իրագործել միայն հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորման դեպքում:

Ըստ «Ժամանակ»-ի, Վաշինգտոնը ջանում է Ադրբեջանին համոզել, որ նավթամուղն անցնի Հայաստանով: Այս նպատակով, գրում է թերթը, պետք է առաջադրվի «Նավթամուղի փոխարեն խաղաղություն» ծրագիրը: Սակայն, Հ. Ալիեւը համաձայն է ընդունել այդ ծրագիրը, եթե ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման հիմքում դրվեն իր պահանջները:

Վերոհիշյալ որոշման մեջ ասվում է, որ նավթամուղի Բաքու-Հայաստան-Ջեյհան երթուղին պետք է ծառայի տարածաշրջանի կայունությանն ու տնտեսական զարգացմանը: Ֆ. Փալոնի առաջարկությունների համաձայն, ԱՄՆ-ը պետք է գործուն դեր ստանձնի հակամարտության կարգավորման գործում: Այս առթիվ, անհրաժեշտ է համարվում Ադրբեջանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի իշխանությունների ուղղակի բանակցությունների ապահովումը:

Հուլիսի 20-ից ԱԷԿ-ում կդադարեցվի շահագործման ռեժիմը

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. Հայաստանի ԱԷԿ-ը հուլիսի 20-ից կդադարեցնի էներգաարտադրությունը, հետեւապես եւ շահագործման ռեժիմը վերանորոգման եւ վերաբեռնավորման նպատակով:

Ատոմակայանի շահագործման ռեժիմի ընդհատման հետ կապված, ՀՀ էներգետիկայի նախարար Գագիկ Մարտիրոսյանը նշել է, որ հանրապետությունում էներգաարտադրության պահանջվող մակարդակը կպահպանվի, հետեւապես սպառող կազմակերպություններն ու բաժանորդները չեն զգա ԱԷԿ-ի աշխատանքի դադարեցումը:

ՄԱՄՈՒԼ

ՆԳ եւ ԱԱ նախարարությունում անիրազե՞կ են օրենքներին

Երեկ աշխատանքային ամբողջ օրվա ընթացքում «Ազգը» ստացավ «Նոյյան տապան» գործակալության բողոքները: Ավելի ուշ, գործակալության թղթակիցների տարածած հայտարարությունից պարզ դարձավ, որ նրանք գործադուլ են հայտարարել: Պատճառը, ըստ «Նոյյան տապանի» լրագրողների, նախորդ օրը ՆԳ եւ ԱԱ փոխնախարարի անտանելի «հրավերն է» եղել նախարարություն: «Հրավերին» արժանացել են «Նոյյան տապանի» տնօրեն Տիգրան Հարությունյանը, գլխ. խմբագիր Գայանե Առաքելյանը եւ լրագրող Ժաննա Կրիկորովան: ՆԳ եւ ԱԱ փոխնախարարի «հետաքրքրությունը» գործակալության հիշյալ աշխատակիցների հանդեպ ծագել է հունիսի 17-ի «Նոյյան տապանի» այն նյութի առնչությամբ, որը վերաբերում էր ԵԱՀԿ Մինսկի խորհրդաժողովի նոր առաջարկությունների փաթեթին: Նյութի հեղինակը լրագրող Ժաննա Կրիկորովան է, որը, ըստ գործընկերների վկայությունների, ՆԳ եւ ԱԱ նախարարությունից գործակալություն է վերադարձել ակնհայտ սթրեսային հոգեվիճակում, ինչն էլ մտահոգել է «Նոյյան տապանի» իր գործընկերներին եւ դրդել գործադուլի:

Պետք է ենթադրել, որ ՆԳ եւ ԱԱ նախարարությունը ուզում է պարզել այն աղբյուրը, որը տեղեկացրել է համաձայնագրի նոր նախագծի առաջարկությունների մասին:

«Աղբյուրը ճշտելու» նախաձեռնությամբ ազգային անվտանգության նախարարությունը կարծես թե առաջին անգամ չէ, որ հանդես է գալիս: Այս վերջին դեպքից որոշ ժամանակ առաջ «Հայկական ժամանակ» եւ «Մոլորակ» օրաթերթերում տպագրվեց ՀՀ ԱԳՆ հայտարարությունը ՀՀ-ում ռուսական զինակայանների տեղակայման մասին ԱԺ-ի ընդունած որոշման առնչությամբ: Ժամանակին ՆԳ եւ ԱԱ նախարարության ԱԳՆ-ի հայտարարության, հավանաբար, «աղբյուրը ճշտելու» համար կանչվել է «Հայկական ժամանակի» թղթակից Նարինե Դիլբարյանը:

ՆԳ եւ ԱԱ նախարարությանը, նման դեպքերում, կարելի է խորհուրդ տալ հրազեկվել սեփական պետության օրենքներին եւ հարգել դրանք: Մասնավորապես, Մամուլի եւ զանգվածային լրատվության մյուս միջոցների մասին ՀՀ օրենքում նշվում է, որ «Մամուլը եւ զանգվածային լրատվության մյուս միջոցները պարտավոր չեն նշել լրատվության աղբյուրները եւ իրավունք չունեն հրապարակելու լրատվությունը ներկայացրած անձի անունը, առանց նրա համաձայնության» (գլուխ 3, հոդված 25): «Խմբագրությունը կամ լրագրողը պարտավոր են հայտնել լրատվության աղբյուրը միայն իրավապահ մարմինների պահանջով, եթե դա անհրաժեշտ է դատավարության համար» (նույն տեղում):

Ինչպես հայտնի է, վերոհիշյալ 2 հրապարակումների առիթով դատավարություն չի ընթանում:

«Նոյյան տապան»-ի լրագրողներն իրենց վրդովմունքն են արտահայտում լրագրողի նկատմամբ ցանկացած ճնշման, այդ թվում նաեւ՝ բարոյա-հոգեբանական ճնշում գործադրելու դեմ, առավել եւս, որ լրագրողն իր մասնագիտական պարտքը կատարելիս չի խախտել երկրի օրենքները:

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ՄՈՍԿՎԱ

Բորիս Նեմցովը 1 օրով կդառնա Ռուսաստանի ղեկավար

19 ՀՈՒՆԻՍ, «[illegible]ՈՒԹՅՈՒՆ». Այս կիրակի առաջին փոխվարչապետ Բորիս Նեմցովն է կառավարելու Ռուսաստանը, քանի որ երկրի բարձրաստիճան ղեկավարները կլինեն արտասահմանում. նախագահ Բորիս Ելցինը եւ Նեմցովի պաշտոնակից Անատոլի Չուբայսն այդ օրը Դենվերում մասնակցելու են «Մեծ ութնյակի» գագաթաժողովին, իսկ վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինը ներկա է լինելու Նյու Յորքում բացվող ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեային: 37-ամյա Նեմցովը 2000 թ. նախագահական ընտրություններում ամենահավանական թեկնածուներից մեկն է:

Բորիս Ելցինը Մադրիդ չի գնա

19 ՀՈՒՆԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ». Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը չի մասնակցելու հուլիսին Մադրիդում կայանալիք ՆԱՏՕ-ի գագաթաժողովին: Այդ մասին այսօր հայտնեց Կրեմլը, չնշելով սակայն նման որոշման պատճառները: Ռուսաստանն առաջվա պես դեմ է Հյուսիսատլանտյան դաշինքի դեպի Արեւելք ծավալման ծրագրերին, որոնք պետք է հաստատվեն մադրիդյան հանդիպման ժամանակ:

ԵՐԵՎԱՆ

Առանց զարգացած արդյունաբերության Հայաստանն ապագա չունի

Վարչապետ Ռ. Քոչարյանն այցելեց «Լույս» գործարան

Վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը երեկ արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարար Գառնիկ Նանագուլյանի ուղեկցությամբ այցելեց «Լույս» փակ բաժնետիրական ընկերություն: Այս գործարանն ընդգրկված է միջազգային մրցույթով վաճառվող ձեռնարկությունների ցանկում:

Ֆինանսական միջոցների բացակայության, պետությանը պարտքերի, երկար տարիներ չնորացված սարքավորումների պատճառով այսօր ձեռնարկությունը գտնվում է ֆինանսատնտեսական բավականին ծանր վիճակում: Վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանն եղավ գործարանի տարբեր արտադրամասերում, ծանոթացավ արտադրության կազմակերպման աշխատանքներին:

Այնուհետեւ ղեկավարության հետ տեղի ունեցած խորհրդակցության ընթացքում քննարկվեցին ստեղծված վիճակից դուրս գալու հնարավորությունները: Գործարանի ղեկավարության կողմից ճիշտ քայլ գնահատվեց ձեռնարկությունը միջազգային մրցույթով սեփականաշնորհելու կառավարության որոշումը: Ըստ գործարանի տնօրենի, այսօր արդեն մշակված է ձեռնարկության ֆինանսատնտեսական առողջացման ծրագիր եւ որոշակի ներդրումների դեպքում գործարանը կարող է շահութաբեր աշխատել: Միաժամանակ նշվեց, որ գործարանն ունի արտահանման լուրջ պոտենցիալ եւ լինելով ողջ տարածաշրջանում նման տեսակի միակ խոշոր ձեռնարկությունը, շուկայի խնդիր չունի:

Վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը նշեց, որ «Լույս» գործարանի հեռանկարային վերականգնումը կապված է լուրջ ներդրումների ու ժամանակակից տեխնոլոգիաների հետ եւ միայն լուրջ ինվեստորների միջոցով է հնարավոր լուծել այդ խնդիրները:

Նշելով, որ արդյունաբերության մեջ վերջին մի քանի տարիների ընթացքում ոչ մի լուրջ ներդրում չի կատարվել, Ռոբերտ Քոչարյանը շեշտեց, որ առանց զարգացած արդյունաբերության Հայաստանը ապագա չունի: Կառավարության այսօրվա առաջնահերթ խնդիրն է արդյունաբերության աշխատանքի վերականգնումը, ինչը հնարավոր է միայն հստակ ծրագրերի եւ մոտեցումների դեպքում: Անդրադառնալով միջազգային մրցույթներին, վարչապետն ասաց, որ կառավարությունը ռազմավարական ներդրողներ ներգրավելու միջոցով փորձում է զարգացնել խոշոր արդյունաբերական ձեռնարկությունները եւ լուծել մի շարք տնտեսական խնդիրներ:

ՀՀ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

ԱԶԳ **տեղական**

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՑ

Պարտվածը հաղթողին անձնատվական պայմաններ չի թելադրում

Սկիզբը էջ 1

2. Եթե վերն ասված միտքը ճիշտ չէ եւ նույնիսկ վիրավորական է միջնորդների, տվյալ պարագային Մինսկի խմբի եռանախագահների համար, ապա անհասկանալի է, թե այդ դեպքում ինչո՞ւ նրանք չեն ուզում հարցի արմատական լուծում գտնել, ինչո՞ւ են առաջադրում ընդամենը կիսամիջոցներ, որոնցից հակամարտող կողմերը «հավասարապես» դժգոհ մնան, ինչպես արտահայտվել էր ԱՄՆ-ի պետքարտուղար տիկին Օլբրայթը: Մի՞թե այդքան դժվար է հասկանալ, որ այնպիսի լուծումը, որից բոլորը դժգոհ են, կայունության հիմք հանդիսանալ չի կարող եւ այդ դժգոհներից մեկն ու մեկը, հենց որ պատեհությունը ներեց, խախտելու է երերուն հավասարակշռությունը:

3. «Արմատական լուծում» ասելով ես անվերապահորեն հասկանում եմ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության անկախության միջազգային ճանաչումը, որից եռանախագահները խուսափում են, ինչպես կրակից: Բայց պատմությունը մինչեւ այժմ այլ բան չի ապացուցել՝ անկախության ձգտող որեւէ ժողովրդի ազատության ձգտումն անկարելի է խեղդել: Իբրեւ ամենաթարմ օրինակ ուզում եմ նշել Պաղեստինի անկախ պետականության իրավունքի ճանաչման հասունացած հարցը ինչի մասին երկու օր առաջ հաղորդել է BBC-ն: Ըստ այս կայանի, մեկ տարի շարունակ ԱՄՆ-ի փորձագետների խումբը, ուսումնասիրելով Մերձավոր Արեւելքի իրավիճակը, պատրաստել եւ պետքարտուղարությանն է ներկայացրել հատուկ զեկույց, որ սեւով սպիտակի վրա գրված է, թե այդ տարածաշրջանում կայուն խաղաղություն անկարելի է հաստատել, եթե սեփական անկախ պետություն ունենալու պաղեստինցիների իրավունքը բացառվի:

4. ԱՄՆ-ի պետքարտուղար տիկին Օլբրայթը սեփական փորձագետների ներկայացրած այդ զեկույցում պարունակվող իսկապես նոր առաջարկությունների առթիվ հայտարարել է, թե ինքը «նոր նախաձեռնությունների հարկ չի տեսնում, քանի դեռ հներն իրենց չեն սպառել»:

Կուզենայի հարց տալ տիկին Օլբրայթին, ինչի՞ եք սպասում, մինչեւ «հին նախաձեռնություններն իրենց սպառե՞ն»: Իսկ ինչպե՞ս եք համոզվելու, որ դրանք իրենց սպառել են, արաբ-իսրայելական նոր, մեծ արյունահեղությա՞մբ:

Համանմանությամբ հայ-ադրբեջանական նոր պատերա՞զմը կարող է «ոմանց» համոզել, թե «հին լուծումներն» իրենց «սպառել» են: Մի՞թե դժվար է հասկանալ, որ այդ «լուծումները», որոնց հիմքում Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության պահպանման սկզբունքի դոգմատիկ կիրառումն է, ինչն իրականում նշանակում է Արցախի վերենթարկում այդ բարբարոս պետությանը, իրենց առաջարկման պահից մեռելածին «սպառված» են:

5. Նման մի այլ փորձագիտական խումբ առանց դժվարության պիտի արձանագրեր, թե Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը պաղեստինցիների համեմատությամբ խիստ շահեկան վիճակում է: Արցախահայությունն ինքնորոշվել է իր պատմական հայրենիքում միջազգային բոլոր նորմերի պահպանմամբ ստեղծել իր պետականությունը: ԼՂՀ-ն պաշտպանել է իր անկախությունը արյունահեղ պատերազմում ջախջախելով իր ինքնորոշման իրավունքի վրա ձեռք բարձրացրած ագրեսոր պետությանը՝ Ադրբեջանին: Այդ ե՞րբ է եղել, որ պարտված ագրեսորը պայմաններ թելադրի, այն էլ անձնատվական պայմաններ, հաղթած եւ արդարացի պատերազմ մղած պետությանը:

6. Եթե Մինսկի խմբի եռանախագահներն իրոք ուզում են հակամարտության խաղաղ կարգավորման նոր լուծումներ գտնել, ընդսմին առանց այս նոր բառը չակերտների մեջ առնելու, Ադրբեջանին պետք է խորհուրդ տան ելնել այսօրվա իրողություններից: Այն է՝ արցախահայության ինքնորոշման իրավունքը Ադրբեջանում տասնամյակներով բռնաբարվել է. 1988-ին դեռեւս ԽՍՀՄ գոյության ժամանակ, մարզխորհրդի քաղաքակիրթ որոշմանը Ադրբեջանը պատասխանել է սումգայիթյան ցեղասպանությամբ, հրահրել է հայերի տեղահանությունը, ինչը խորացրել է թշնամանքը, վերջապես, Ադրբեջանն առաջինն ինքն է զենքի դիմել ԼՂՀ-ի դեմ եւ ջախջախվել է իր իսկ սանձազերծած պատերազմում: Ուստի Ադրբեջանը, իբրեւ ագրեսոր պետություն, պետք է դատապարտվի եւ պատժվի միջազգային հանրության կողմից:

7. Որեւէ այլ լուծում բացի 6-րդ կետում շարադրվածից, տարածաշրջանում տեւական եւ կայուն խաղաղություն չի ապահովի: Կիսամիջոցները, առավել եւս Ադրբեջանին հանուն նավթի կամ մեծ տերությունների աշխարհաքաղաքական շահագրգռությունների «պարգեւատրելու» անհեռատես քաղաքականությունը դառնալու են դանդաղ գործողությամբ ռումբ՝ շատ ավելի մեծ պայթյունի վտանգով: Ահա ինչու կրկնում եմ հոդվածի սկզբում արված հարցադրումը՝ եռանախագահներին իրո՞ք խաղաղությունն է հետաքրքրում:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՀԱՐՑԵՐ

ԶԼՄ ընկերակցության դիմումը վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանին

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՀՈՒՆԻՍ, ՓԱՍՏ: ԶԼՄ ընկերակցությունը դիմում է հղել ՀՀ վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանին, ուր, մասնավորապես, ասվում է.

Հարգարժան պրն Քոչարյան,

Հանրապետության զանգվածային լրատվության միջոցների շուրջ ստեղծված անորոշ կացությունը մեզ ստիպում է վերստին դիմել Ձեզ, չնայած ցավով պետք է արձանագրենք, որ մեր նախորդ դիմումը տակավին մնում է անպատասխան:

Ուզում ենք հիշեցնել, որ կառավարությունը ժամանակին որոշակի քայլեր ձեռնարկեց մամուլի հետ շահագրգիռ երկխոսություն սկսելու ուղղությամբ, ինչն ինքնին դրական միտում էր մամուլի առաջընթացի առումով: ԶԼՄ ընկերակցությունն իր կողմից առաջարկներ ներկայացրեց լրատվամիջոցների բնագավառում սեփականաշնորհման, հուշագիր՝ ԶԼՄ-ների համար արտոնություններ սահմանելու վերաբերյալ, որոնց շուրջ բազում առաջարկներ հնչեցին նաեւ ՀՀ կառավարությունում հրավիրված խորհրդակցության ժամանակ: Վարչապետին կից ստեղծվեց հատուկ խորհուրդ, ուր ընդգրկված էին ճանաչված մասնագետներ եւ գերատեսչական լրատու ծառայությունների ներկայացուցիչներ:

Ըստ ձեռք բերված պայմանավորվածության, լրատվամիջոցներին առնչվող խնդիրներն ի դեմս այս խորհրդի, պետք է քննարկվեին ԶԼՄ-ների հետ եւ ներկայացված կարծիքները հիմք ընդունվեին կայացվելիք որոշումների համար: Այդուհանդերձ, վերջին շրջանի մի շարք իրադարձություններ՝ տեղեկատվության եւ գրահրատարակչության վարչության ստեղծումը, մամուլին առնչվող որոշումները հարկային քաղաքականության եւ սեփականաշնորհման բնագավառներում, վկայում են, որ հիշյալ խորհուրդը մոռացության է մատնվել եւ մամուլի կարծիքն էլ ոչ մեկին չի հետաքրքրում: Մասնավորապես ՀՀ հարկերի եւ տուրքերի մասին օրենքում մամուլի առնչությամբ Ազգային ժողովի՝ վերջերս մտցրած լրացումները բնավ չեն բավարարում ԶԼՄ-ների պահանջները: Շտապում ենք մեր մտահոգությունը հայտնել այս առիթով եւ հաշվի առնելով վերջին շրջանի Ձեր մի շարք հայտարարությունները մամուլի դերի եւ դրա ազատականացման անհրաժեշտության մասին, ուզում ենք հավատալ, որ կատարվածը չի նշանակում նահանջ ձեռք բերված պայմանավորվածություններից եւ ամենամոտ ապագայում հնարավորություն կստեղծվի վերոհիշյալ խորհրդում քննելու նշված եւ զուգահեռվող բոլոր խնդիրներն ու անհրաժեշտ շտկումներ կատարելու այն դեպքերում, որոնք հարուցել են մամուլի մտահոգությունը:

Հուլիսին Հայաստան կժամանի Ուկրաինայի արտգործնախարարը

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հուլիսի առաջին կեսին Հայաստան կժամանի Ուկրաինայի Հանրապետության արտգործնախարար Գենադի Ուդովենկոն: Ըստ ԱԳՆ հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչության տեղեկատվության, արտգործնախարարների նախատեսվող բանակցությունների ընթացքում կստորագրվեն երկկողմ հարաբերությունների հետագա զարգացմանը նպաստող մի շարք պայմանագրեր:

Կվերաբացվի Մեղրի-Նորդուզ սահմանային շուկան

ՄԵՂՐԻ, 19 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մեղրիում Սյունիքի փոխմարզպետ Դավիթ Մաթեւոսյանի եւ Իրանի Իսլամական Հանրապետության Արեւելյան Ատրպատականի նահանգի Ջուլֆայի գավառապետ Մուսեյեբ Զադեի կնքած համաձայնագրով, հուլիսի 1-ից կվերաբացվի Մեղրի-Նորդուզ սահմանային առեւտրի շուկան: Երկուստեք կարծիքի համաձայն, այն կնպաստի հայ-իրանական առեւտրի հետագա զարգացմանը:

Տիֆով 6 հիվանդ Նոյեմբերյանում

ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆ, 19 ՀՈՒՆԻՍ, ՓԱՍՏ: Նոյեմբերյանի հիվանդանոցի ինֆեկցիոն բաժանմունքում բուժում են ստանում որովայնային տիֆով 6 հիվանդներ: Նրանցից 5-ը Լճկաձոր գյուղի մի ընտանիքից են, իսկ 6-րդը՝ Կողբի բնակիչ է: Նոյեմբերյանի հիգիենիկ եւ հակահամաճարակային կենտրոնից «Փաստի» թղթակիցը տեղեկացավ, որ դեռեւս պարզված չէ հիվանդության բռնկման պատճառը: Նշենք, որ հիգիենիկ եւ հակահամաճարակային հսկողության հանրապետական կենտրոնի տվյալներով, Նոյեմբերյանի ենթամարզի ջրագծերից ո՛չ մեկը չի համապատասխանում պահանջվող սանիտարական նորմերին:

Բուհերը դեռ կանգուն են, սակայն Հայաստանում շրջում է օրիորդաց վարժարանի ուրվականը

Զինապարտության մասին ՀՀ օրենքի հայտնի նախագծերը, ամենից զատ, կոչված են նաեւ՝ յուրաքանչյուրն իր հնարավորության չափով, պաշտպանելու պետական այնպիսի կարեւորագույն բնագավառների շահերը, ինչպիսիք բանակն ու կրթությունն են: Նախագծերն, իրենց բովանդակությամբ, չեն ենթադրում փոխզիջումային որեւէ տարբերակ, քանզի պարզապես իրարամերժ են: Սակայն այդ մասին չէ, որ այսօր կխոսենք, քանի որ մինչեւ աշնանային քննարկումներն ընկած ժամանակահատվածը խոստանում է հայտնի երեւույթների բուռն ծաղկում՝ պայմանավորված վերը նշված օրենքի նախագծային տարբերակների սոսկ առկայությամբ:

Խորհրդային համակարգի օրոք ընդունելության քննությունները մեզանում դարձել էին գերնպատակ, ազգային վարքագիծ եւ որոշակի մի փուլ շատ-շատերի կենսագրության մեջ: Ուսանող լինելը կամ բարձրագույն կրթություն ունենալը՝ հատկապես մայրաքաղաքից դուրս ստեղծում էր համապատասխան բարձր վարկանիշ եւ ներկայանալու լայն հնարավորություններ: Նման դրսեւորումներից զատ, Հայաստանը միշտ էլ ունեցել է գիտական շատ մեծ ներուժ եւ գիտության գրեթե բոլոր բնագավառներում առաջատար ներկայացուցիչների բանակ: Հետագայում, պետականության հռչակումից հետո, երբ պարզ դարձավ, որ ամենեւին էլ անհրաժեշտ չէր այդ աստիճան զարգացնել գիտությունը եւ ընդհանրապես հարկավոր էր շատ քիչ բան, բուհը այնուամենայնիվ ու-

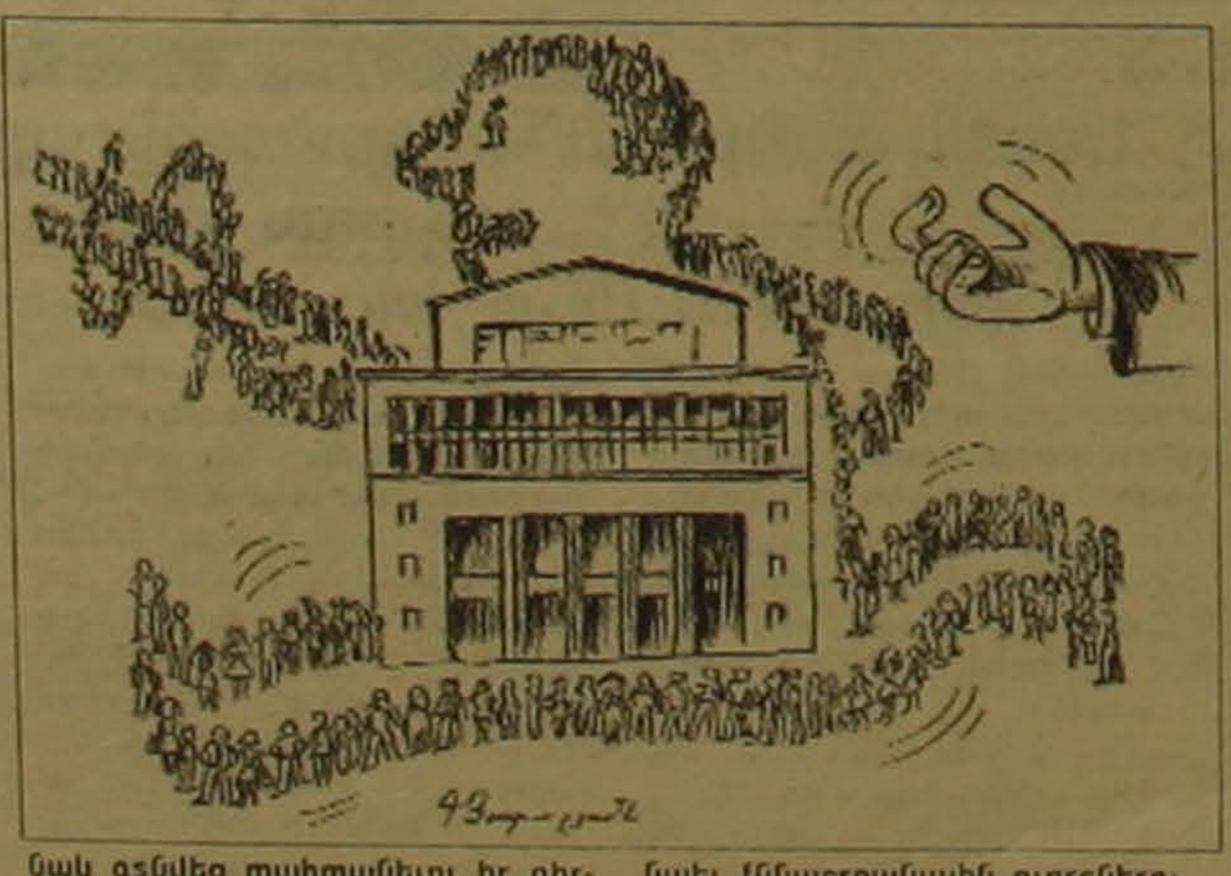

նակ գտնվեց պահպանելու իր դիրքը, եւ դա պայմանավորված էր նաեւ բնակչության անոթներով հոսող համապատասխան հարգանքի եւ պաշտամունքի (գիտության եւ կրթության)՝ արյան բջիջներով: Ինչ խոսք, այս ընթացքում իսպառ վերացան ամբողջ ուղղությունները, փակվեցին բազմաբնույթ թեմաներ եւ ընդհանուր առմամբ խիստ սահմանափակվեց հայրենական գիտության ասպարեզը: Սակայն անփոփոխ մնաց կաշառակերության երեւույթը, ամբողջովին նվաճելով նաեւ քննաշրջանային ոլորտները:

Նորանկախ պետականության օրոք կտրուկ փոփոխության ենթարկվեց դիմորդների սեռա-տարիքային կազմը: Ձեւի առումով հենց սա է եղած տեղաշարժի կարեւորագույն դրսեւորումը, որը հետեւանք է նոր գործընթացների: Որպես բանակից խուսափելու հիմնական օրինական ճանապարհ, 27 տարին դեռ չբոլորած արական սեռի հայաստանցիները ստիպված եղան դիմելու բոլոր հնարավոր եւ անհնար եղանակներին՝ բուհ ընդունվելու համար:

Ինչպես հայտնի է, այս գործընթացները վերջին տարիներին ձեռք են բերել չափազանց տգեղ դրսեւորումներ եւ նման դրսեւորումների տեսականին կարող է հարստանալ հենց առաջիկա ընդունելության քննությունների ժամանակ: Քանի որ բացառված չէ, որ 1998-ից ուսանող լինելը այլեւս միջոց չի հանդիսանա ծառայության ժամկետը մի քանի տարով հետաձգելու համար, ապա դժվար չէ պատկերացնել, թե ինչպիսի հեղեղ է սպասվելու այս ամիսներին բուհական կառույցների շրջակայքում: Դժվար չէ նույնպես պատկերացնել, թե որքան կաճեն տարբեր կաշառքների «մեկնարկային գները», որոնք փաստորեն համարժեք են լինելու «բանակից ազատվելու» դեպքում կիրառվող ֆինանսական հատուցման չափերին: Վերջիններս, ի դեպ, իրենց հերթին դժվար թե մնան անփոփոխ

Իսկ հետո՝ մեկ տարի անց, երբ վերջ ի վերջո կընդունվի Զինապարտության մասին օրենքի կառավարության նախագիծը, ապա հանկարծ կպարզվի, որ գիտության հանդեպ եղած 1997-ի քաղցը հագեցվել է, իսկ մեր բուհերը վերածվել են օրիորդաց վարժարանների

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Երկրաշարժ Գառնիում

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայության դիտակայանները հունիսի 19-ին, տեղական ժամանակով ժամը 17.37-ին Հայաստանի տարածքում գրանցել են երկրաշարժ:

Երկրաշարժի ուժգնությունն էպիկենտրոնում, որը գտնվում էր Գառնիի շրջակայքում, կազմել 3-4 բալ ըստ ՆՍԿ սանդղակի:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության [illegible] տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia 375010

ԱԶԳ

Ընթացիկ

ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

«Մենք չենք խնդրում բեկանել դատավճիռը...»

ԳԴ-ի վճռաբեկ ատյանը լսում է «Դրո» գործով բողոքարկումները

Գերագույն դատարանի վճռաբեկ ատյանում հունիսի 19-ին լսվում էր «Դրո» գործով մասնակցող դատապարտյալների գանգատները այդ գործով կայացված վճռի վերաբերյալ: Դատավճիռը բողոքարկել էին բոլոր դատապարտյալները՝ ըժգոհ մնալով իրենց պաշտպաններին ներկայացված մեղադրանքից կամ նրա այս ու այն հատվածից:

Զեկուցող Հենրիկ Դանիելյանն ընթերցեց «Դրո» գործով դատական կոլեգիայի կայացրած դատավճիռը, որից հետո կոնկրետ մեղադրանքների հետ կապված իրենց հակափաստարկները ներկայացրին ամբաստանյալներ Արմենակ Մնջոյանի, Արմեն Գրիգորյանի, Արմեն Զաքարյանի, Հովիկ Մկրտչյանի, Թաթուլ Գաբրիելյանի, Էդիկ Սիմոնյանի, Գեւորգ Ալավերդյանի, Գեղամ Մանուկյանի, Արա Հարմանդայանի դատապաշտպանները եւ Հրանտ Մարգարյանի դատապաշտպաններից Անահիտ Եսայանը: Դատապաշտպանները վճռաբեկ ատյանում հիմնականում կրկնեցին պաշտպանական ճառերում բերված այն հակափաստարկները, որոնք դատավճիռը կայացնելիս անտեսվել էին դատական կոլեգիայի կողմից: Իբրեւ թերի դատաքննության փաստարկ նշվեցին դատաքննության ընթացքում մերժված միջնորդությունները, որոնք, նրանց կարծիքով, լրացուցիչ լույս կսփռեին դատաքննության վրա: Որպես կանոն, դատապաշտպաններն իրենց ելույթի ավարտին վճռաբեկ ատյանին միջնորդում էին բեկանել դատավճիռը եւ իրենց պաշտպանյալի մասով կարճել քրեական գործը: Հակառակ դեպքում, հատկապես մահապատիժների դեպքում, հանցանքը վերաորակելու առաջարկներ էին արվում: Փաստաբան Ռոստոմ Ռուստամյան այն համոզմունքն ուներ, որ ՀՀ Սահմանադրությունը մինչեւ մահապատժի վերացումը այդպիսի պատիժ է սահմանում միայն առանձնապես ծանր հանցագործությունների համար, սակայն քրեական օրենսգրքում նման հոդված չկա: Ուստի ՀՀ Սահմանադրության ուժի մեջ մտնելու օրվանից ՀՀ քր. օր-ի եւ ոչ մի հոդվածով մահապատիժ նշանակվել չի կարող մինչեւ քրեական օրենսգրքում «առանձնապես ծանր հանցագործություն» հասկացությունը չմտցվի:

Միայն Հրանտ Մարգարյանի դատապաշտպան Անահիտ Եսայանն էր, որ քրեական գործը կարճելու կամ վճիռը բեկանելու պահանջ չներկայացրեց: Անդրադառնալով իր պաշտպանյալին ներկայացված մեղադրանքին, Ա. Եսայանը նշեց, որ Հ. Մարգարյանը որպես Արգախում զենքի մատակարար, 1990-ից զենք կրելու պաշտոնական իրավունք է ունեցել եւ իր տանը կատարված արտօրինի խուզարկության ժամանակ փաստաթուղթը ներկայացրել է քննիչներին: Կեղծ անձնագիր ունենալուց իր պաշտպանյալը դարձյալ չի հրաժարվել, ընդհակառակը, հիմնավորել է ժամանակի պահանջով թելադրված դրա անհրաժեշտությունը: Հրանտ Մարգարյանին ներկայացված դատավճիռը նա համարեց դատական պրակտիկայում նախադեպը չունեցող, երբ առաջին անգամ դատապարտվողին առավելագույն պատժաչափով են դատապարտում: «Մենք չենք խնդրում բեկանել դատավճիռը կամ կարճել գործը: Հարգենք Հայաստանի Հանրապետության օրենքները եւ ղեկավարվենք դրանցով», իր պաշտպանյալի ու իր անունից հայտարարեց Անահիտ Եսայանը:

Օրվա ընթացքում բոլոր դատապաշտպանները չհասցրին ներկայացնել հակափաստարկները: Հաջորդ նիստում երկուշաբթի օրը իրենց հիմնավորումները կներկայացնեն Արսեն Արծրունու դատապաշտպանը եւ Հրանտ Մարգարյանի դատապաշտպաններից Ռուբեն Սահակյանը, որից հետո իր տեսակետը կներկայացնի նաեւ դատախազը: Չի բացառվում, որ նույն օրը իր վճռական խոսքն ասի նաեւ վճռաբեկ ատյանը:

Ս. Պ.

Ցուցմունքներ է տալիս «տիաբեկչուհի» Մանիկ Սարգսյանը

««ՅԴ-ի»» գործում երեկվա ընդմիջումը ՀՀ Գերագույն դատարանում օգտագործվեց զանգվածային անկարգություններում եւ իշխանության ներկայացուցիչների նկատմամբ տիաբեկչական գործողության մեջ ամբաստանվող Մանիկ Սարգսյանի գործն «առաջ տանելու» համար՝ լսվեցին ամբաստանյալի ցուցմունքները: Վերջինս, ինչպես պարզվեց, բերման է ենթարկվել բավական ուշ՝ դեկտեմբերի 10-ին, իր իրավունքների, իրեն վերագրվող հանցանքի վերաբերյալ որեւէ բացատրություն չի ստացել: Դատապաշտպան ունենալու Սարգսյանի պահանջն անտեսվել է, եւ նա չի ստորագրել նախաքննական առաջին ցուցմունքը, սակայն, հետագայում, բերման ենթարկելով եւ հարեւան սենյակում որպես պատանդ պահելով նրա միակ որդուն, ««շանտաժի միջոցով»» ստիպել են ստորագրել մի ցուցմունք, ուր ասվում է, թե ««իր ծեռքը կոտել է Արա Սահակյանին»»: (Մինչ այդ նա կտրականապես հերքել է իր մասնակցությունը սեպտեմբերի 25-ի իրադարձություններին՝ պնդելով, թե այդ օրը եղել է ընկերուհու մոտ): Դատարանում Մանիկ Սարգսյանն, այնուամենայնիվ, իրեն մասնակիորեն մեղավոր ճանաչեց. ««Մեղավոր եմ այնքանով, որ մասնակցել եմ, բայց խիղճս հանգիստ է, որովհետեւ չեմ գործել ինձ վերագրվող հանցանքը»»: Նրա ասելով, Աժ շենք եւ Բաբկեն Արարքցյանի աշխատասենյակ պատահաբար է մտել, որեւէ մեկին վնասելու մտադրություն չի ունեցել եւ որեւէ մեկին չի հարվածել:

Վոլա Չախվերդյանի հարցերին պատասխանելով, Սարգսյանն ասաց, որ Աժ նախագահի աշխատասենյակում իրենից բացի շատ այլ կանայք են եղել, ««ամեն գույնի մազերով»»: ««Թաքնվելու ժամանակ ուներ, Մանիկ, ինչո՞ւ չթաքնվեցիր»» հարցին ամբաստանյալը պատասխանեց. ««Ի՞նչ էի արել, որ թաքնվեի»»՝ ավելացնելով, որ իրեն ծեծել են Սվետա անունով մի կնոջ փոխարեն եւ հարցաքննության ժամանակ այդպես էլ դիմում էին:

Վոլա Չախվերդյանը հայտարարության կարգով ասաց, որ սեպտեմբերի 25-ին առնչվող գործերը շինծու են, նախաքննական մարմինը չի քանացել հայտնաբերել իրական մեղավորներին եւ փոխարենը ծեծել ու բերել է ընդդիմության ներկայացուցիչներին, որոնց ցուցակը կազմել է սեպտեմբերի 25-ի դեպքերի կազմակերպիչ ՆԳ նախկին նախարարը: Չախվերդյանը միջնորդեց փոխել Մանիկ Սարգսյանի խափանման միջոցը, միջնորդությունը բնականաբար... մերժվեց:

Լ. Պ.

Զայրույթի ալիք Ռուդիկ Գրիգորյանի ճառից հետո

ՀՀ Գերագույն դատարանում ընթացող «Սեպտեմբերի 25/3» գործում մեղադրական ճառով հանդես եկավ դատախազ Ռուդիկ Գրիգորյանը, որը սեպտեմբերի 25-ին առնչվող իր գործընկերների ոգով, «առանց վարանելու հայտնեց», որ ամբաստանյալներն ակտիվորեն մասնակցել են 25-ի անկարգությունների պարիսպը տապալելու պատասխանատվությունը...

...հից սկսած: Նա անհերքելի համարեց, որ ամբաստանվող Եռյակը եղել է ԱԺ նախագահի աշխատասենյակում եւ ոտնձգական հարց տվեց. «Մի՞թե նրանք բարձրացել էին այնտեղ պարզապես դիտելու համար», «առանց վարանելու» պատասխանելով իր հարցին. «Իհարկե ոչ»: Պրն դատախազը զարմացրեց եւ զայրացրեց դահլիճում հավաքվածներին՝ պնդելով, որ տուժողները, մասնավորապես Արա Սահակյանը «նմանեցրել եւ հաստատապես ճանաչել են» ամբաստանյալներին»: Խսկապես, երբ խոսքը նմանեցնելու մասին է (իրականում այդպես էլ ասաց Արա Սահակյանը եւ նրա ...) ապա կարծում ենք ավելորդ է խոսել «հաստատապես ճանաչելու» մասին, եւ ընդհակառակը, եթե տուժողները հաստատապես ճանաչել են ամբաստանյալներին, ապա ինչ նմանեցնելու մասին կարող է լինել խոսքը:

Ինչեւէ, դատական մեղադրողը միջնորդեց մեղավոր ճանաչել երեք ամբաստանյալներին քրեական օրենսգրքի 74-րդ հոդվածով (զանգվածային անկարգություններ) եւ հաշվի առնելով նրանց անձը, մասնավորապես Օնիկ Հունանյանի առողջական վիճակը, Վահե Վարսանյանին եւ Սերյոժա Մելքոնյանին դատապարտել 2-ական տարի ազատազրկման ուժեղացված ռեժիմով աշխատանքային գաղութում, Օնիկ Հունանյանին նույնպես դատապարտել 2 տարի ազատազրկման, պատժի կրումը, սակայն, հետաձգելով 2 տարով:

Մեղադրական ճառին հաջորդեց դահլիճի չափազանց բուռն արձագանքը. անեծքներ, ուղղված դատախազին, ամաչելու հորդոր-վանկարկումներ: Դահլիճից դուրս նույնպես կրքերը չհանդարտվեցին, եւ դատական նիստի հանդիսատես-մասնակիցները հավաքվեցին դատախազության շենքի մոտ: Քիչ անց այնտեղ էր բարձրախոսը եւ խորհրդանշական վանդակը, որոնց միջոցով, եթե ընթերցողը չի մոռացել, իրավապահ մարմիններին բողոքի զայրալից կոչեր էին ուղղում քաղաքական բանտարկյալների հարազատները: «Իրավապահները իշխանությունների խամաճիկներն են, մեղադրական ճառում հերթական անգամ անտեսվում է դատաքննության ընթացքը»: Սա էր ցույցի մասնակիցների բողոքի հիմնական բեմը:

ՀՀ Գերագույն դատախազ Հենրիկ Խաչատրյանը, որ վերջին անգամ ընդառաջ էր գնացել ցուցարարներին՝ ընդունելով նրանց պատվիրակներին, այս անգամ չարձագանքեց, եւ հավաքվածները որոշեցին այսօր վաղ առավոտյան ցույցը շարունակել:

[illegible]

ԵՐԵՎԱՆ

Պատմական ճշմարտությունը պետք է ընկած լինի բոլոր լուծումների հիմքում

ՉԺՀ. «Մեկ երկիր, երկու համակարգ»

«1997 թ. հուլիսի 1-ին Չինաստանը վերահաստատելու է իր գերիշխանությունը Հոնկոնգում, վերջ դնելով բրիտանական ավելի քան 150-ամյա գաղութային իշխանությանը» ուրախությամբ հաղորդեց ՀՀ-ում Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետության դեսպան Յան Կեժունը Հոնկոնգի վերամիավորմանը նվիրված լուսանկարչական ցուցահանդեսում: Այն կազմակերպվել էր «Մոսկվա» կինոթատրոնի ճեմասրահում:

Հոնկոնգի հարցը ծագել է XVIII դարից, երբ Անգլիան մաքսանենգ ճանապարհով ափիոն էր ներմուծում Չինաստան: 1840-ին Չինաստանը արգելք սահմանեց, որի հետեւանքով բրիտանական գաղութարարները սկսեցին ափիոնի պատերազմը՝ զավթելով հնագույն ժամանակներից Չինաստանի տարածքի մաս կազմող Հոնկոնգ կղզին, ապա Կոուլունին եւ Նոր տարածքները: Անգլիան չինական կառավարությանը պարտադրեց երեք անհավասար պայմանագրեր, իսկ 1898-ին Գուանչժոուի ծոցի գրավումը ֆրանսիացիների կողմից հայտարարելով իբր Հոնկոնգին սպառնացող վտանգ, ստիպեց չինական կառավարությանը ստորագրել «Հոնկոնգի տարածքի ընդլայնման հոչակագիր», որի համաձայն ողջ Հոնկոնգի տարածաշրջանի 99 տարվա օգտագործման իրավունք ստացավ: «Անցյալ 150 տարիներին չին ժողովուրդը երբեք չմոռացավ պատմական այդ ստորացումը, եւ ողջ ազգի սրբազան առաքելությունը համարվեց

Հոնկոնգի վերադարձը», ասվում է մամլո հաղորդագրությունում: Չժուցզյանգանի (Մարգարտագետ գետ) գետաբերանում գտնվող Հոնկոնգը (ներառյալ կղզին, Կոուլունը եւ Նոր տարածքները) զբաղեցնում է շուրջ 1092 քառ. կմ մակերես, ուր ապրում են 6,3 մլն-ից ավելի բնակիչներ, որոնց 99 տոկոսը չինացի է: Մինչ անգլիացիների զավթումը, Հոնկոնգի մշակույթն ու լուսավորությունը լայն տարածում ունեին: Գրավոր աղբյուրները վկայում են, որ հնագույն դինաստիաների օրոք Հոնկոնգում հաստատվել են իրավաբանական, փաստաբանական, մաքսային, վարչական կառավարման արդյունավետ ձեւեր: Ցայսօր Անգլիան գաղութատիրական քաղաքականություն էր իրականացնում, որն ամենեւին չէր նշանակում, թե Հոնկոնգը գաղութ էր: Այն համարվում էր Չինաստանի տարածքի մասը, եւ այս իմաստով գաղութ անվանումն անհարիր էր: ՉԺՀ կազմավորումից հետո բազմիցս բարձրացվեց հիշյալ 3 պայմանագրերը չեղյալ համարելու հարցը: Չինական կառավարության պահանջով 1972 թ. ՄԱԿ Գլխավոր ասամբլեայի 27-րդ նստաշրջանը որոշեց Հոնկոնգը եւ Կոուլունը դուրս բերել Հակագաղութացման հռչակագրի գաղութացված շրջանների ցուցակից:

1984 թ. դեկտեմբերի 19-ին Մեծ Բրիտանիայի, Իռլանդիայի Միացյալ Թագավորության եւ Չինաստանի կառավարությունների միջեւ ավելի քան 2 տարի տեւած բանակցություններից հետո ստորագրվեց Համատեղ հռչակագիր Հոնկոնգի հարցի շուրջ: Ավելի ուշ ընդունվեց ՉԺՀ Հոնկոնգի հատուկ վարչական տարածաշրջանի հիմնական օրենքը: Համատեղ հռչակագրի ստորագրումից հետո սկսվեց փորձարկումների 13-ամյա շրջանը՝ անգլիական կառավարության կողմից հարուցվող խոչընդոտների եւ անհամագործակցության առկայությամբ: Ներկայումս ընտրվել են Հոնկոնգի հատուկ վարչական տարածաշրջանի կառավարության գործադիր ղեկավարները: 1996 թ. դեկտեմբերի 11-ին Հոնկոնգի 400 բնակիչներից կազմված Ընտրական հանձնաժողովը գաղտնի քվեարկությամբ ընտրեց Դուն Ցզյան Խուային:

Ցուցահանդեսի լուսանկարչական աշխատանքները ներկայացնում էին Հոնկոնգի պատմությունը, այսօրը, Չինաստանի հետ կապերի եւ վերամիավորման շուրջ տարբեր ժամանակների իրադարձությունների արձանագրությունները:

ՀՀ մշակույթի փոխնախարար Միքայել Ստամբոլցյանը իր ելույթում հույս հայտնեց, որ հետահայաց ցուցադրումների ավանդույթ ունեցող այս կինոթատրոնում շուտով կկազմակերպվեն չինական կինեմատոգրաֆի օրեր. «Այն վերջին 10-15 տարիների ընթացքում վերելք է ապրում, միջազգային ճանաչում ունի, որի մասին մենք ցավալիորեն ոչինչ չգիտենք»: Պրն Ստամբոլցյանը նկատեց, որ ցուցահանդեսը նշանակալի է նաեւ այն առումով, որ ողջ աշխարհի համար անարյուն, անցավ վերամիավորման դաս է:

Նկատի ունենալով «Հոնկոնգը վերադարձնելու չին ժողովրդի սրբազան առաքելությունը», պրն Յան Կեժունին հարց ուղղեցինք՝ որքանո՞վ է Չինաստանի կառավարությունը պատրաստակամ զորակցելու ԼՂՀ վերամիավորմանը: Պրն դեսպանը պատասխանեց, որ ամեն ինչ պետք է լուծել խաղաղ բանակցությունների միջոցով, «որպեսզի գտնվեն 2 կողմերի համար ընդունելի լուծումներ»: «Արդյո՞ք դրա մեջ իր տեղը չպետք է ունենա պատմական ճշմարտությունը» հաջորդող հարցին նա խուսափեց պատասխանել:

[illegible]

ԱԶԳ ազգային

Չոպանյանը եւ հայ միջնադարյան բանաստեղծությունը

Անցյալ հարյուրամյակի վերջերին, հայության առջեւ պատմականորեն ծառացած խնդրի՝ ազգային-ազատագրական պայքարի հաջող ելքը, մի շարք այլեւայլ պայմանների հետ, պահանջում էր ազգային միասնություն ազգային ինքնաճանաչման հենքի վրա: Ինքներս մեզ ճանաչելու, մեր դարավոր մշակույթի կտրտված թելերը միմյանց կապելու գործում ոչ մի հայ մտավորականի բաժին չի ընկել այն վիթխարի դերը, որը եղավ Արշակ Չոպանյանինը:

Առաջին տեղում է Գրիգոր Նարեկացու իբրեւ բանաստեղծի վերահայտնագործումը Ա. Չոպանյանի ձեռքով: «Ծաղիկ» հանդեսում 1895 թ. նա հրատարակեց իր ուսումնասիրությունը «ամէնէն կարեւորը, ամէնէն ուշադրութիւն գրաւողը» Գրիգոր Նարեկացու վերաբերյալ, վեր հանելով նրա մեջ «գերագոյն կատարը հայ դասական բանաստեղծութեան»: Անշուշտ, Նարեկացու անունը մինչ այդ էլ հայտնի էր, բայց, հիմնականում իբրեւ աղոթագրքերի հեղինակ: Չոպանյանի անգնահատելի ծառայությունը մեր մշակույթի պատմությանը այն է, որ նա առաջինը եկեղեցու սրբերի շարքերը դասված եւ ժողովրդի մեջ այդ հանգամանքով հռչակ ձեռք բերած Նարեկացու ստեղծագործությունը լայնորեն ու խորությամբ ներկայացրեց որպես բանաստեղծություն:

«Գործը զոր Նարեկացին թողած է, ամբողջ մրրիկ մըն է անհունին մէջ պտտուող զգացման մը եւ չեմ գիտեր գործ որ անկից զօրաւոր ըլլայ, գրում էր Չոպանյանը: Էջեր կան հոն, որ մեր բանաստեղծը մարգարէներուն ուժին հասած է, եւ էջեր որ Շեքսպիրի հով կ'անցնի: Ամբողջ միստիքականութիւն է այդ գործը եւ ամբողջ քնարերգութիւն»:

Պատմական տվյալ փուլում մեր ժողովրդի ինքնաճանաչման խնդրի ամենաէական նպատակներից մեկը ազգային հպարտության ներարկումն էր: Չոպանյանն էլ հենց կոչ էր անում հպարտությամբ ու հիացմունքով ընդունել Նարեկացուն. «Հանենք զԱնիկա աղօթք գրողի կրօնական գոյնէն, որ սահմանափակուած էր, եւ դնենք իր տեղը, գրական մեծ հանճարներուն օդակոնկառ բարձունքին մէջ: Ալ չըսենք, որ մեր բանաստեղծութիւնը հսկայ չունի»:

Ինչպես ինքն է գրում, «Նարեկացիին գիտիս յաջորդեցին ուրիշներ»: Եվ յուրաքանչյուր անգամ «անհուն հաճոյքով ու սքանչացումով» էր փոշիների տակից վեր հանում հայ միջնադարյան բանաստեղծության հրաշակերտները: «Բաւական է, որքան մութի ու մոռացութեան մէջ ենք ձգած մեր նախնեաց քնարին ցարդ անարդարօրէն արհամարհուած, քիչ կարեւոր նկատուած այդ արտադրութիւնները, որոնք, ընդհակառակն, ըստ իս, ամէնէն ինքնատիպ, հայադրոշմ էջերն են մեր հին բանաստեղծութեան»:

Եվ Չոպանյանը հայության ու եվրոպացիների առջեւ դրեց Նահապետ Քուչակին, հրատարակելով «Նահապետ Քուչակի դիւանը» աշխատությունը: Միջնադարյան քնարերգուի հայտնությունը նա իրավամբ գնահատում է որպես բերկրաբեր եւ կազդուրիչ դեպք հայ ժողովրդի կյանքում: Այդ առթիվ նա գրում է. «Ինչպէ՞ս համարձակած էին հայոց հին մատենագրութիւնը չոր, միօրինակ, միմիայն միստիքական հռչակել, քանի որ սրտին երգը այդքան աստուածային կերպով գեղգեղող էջեր մնացած էին մեզի մեր նախնիներէն, էջեր որոնց մէջ գեղեցկութեան տարամերժ սէրը, կեանքի տարփանքը, հեշտանքին պաշտումը, համակ հեթանոս առողջութեամբ մը ծաղկած, զմայլելիօրէն անոյշական ժեստեր կ'ուրվագծեն երբեմն»:

Բանաստեղծ Քուչակի մեջ գնահատում է նրա «աղբյուրի պես բխող, լեռան ծաղկի պես մեկ գույնով ժայթքող, ամռան գիշերվան աստղի պես խաղաղ ու պարզ ցոլացող» սրտի երգերը: Քուչակի մեջ, ասում է նա, ոչ մի տող չենք գտնի այն պալատական շողոքորթ գեղոններից, սուլթաններին, խաներին, կեսարներին, մեկենասներին ձոնված սողացող երգերից, որոնք երեւում են Սաադիի, Վիրգիլիոսի ստեղծագործություններում եւ նույնիսկ «գոռոզ Խայամի մէջ»:

Իր քաղաքական հավատամքին միանգամայն հարազատ էր Քուչակի հետեւյալ քառյակը, որը նա անհրաժեշտ էր գտնում շեշտելի.

«Յաշխարհս ես ի ժուռ եկայ չըգտայ ըղորդ սիրելի.

Քանի բազուկս ի բան կենայ, շատ եղբայր ու շատ սիրելի.

Բազուկս ի բանէ ընկնի, ոչ եղբայր, ոչ սիրելի»:

Պատահական չէ, որ Չոպանյանը այս քառյակի մասին ասում էր, թէ ինքը կուզենար, որ այն «ամբողջ հայութեան նշանաբանը դարձած տեսնել»: Մանուկ Աբեղյանը արժանին հատուցելով Չոպանյանին գրում էր. «...այդ տաղերը ընդարձակ շրջանի հասարակության ծանոթացնողը եղել է նա, միաժամանակ նա եղել է սակայն եւ մեծ բանաստեղծ Նահապետ Քուչակի համբավի տարածողը»:

Մեծ է Չոպանյանի ծառայությունը նաեւ Ֆրիկի ստեղծագործության վերահանման ու տարածման գործում: Այն օրը երբ բանասերը իր համար հայտնագործում է Ֆրիկի «Գանգատը», «ամէնէն երջանիկ օրերս մին կը համարիմ», գրում է նա: Ինչպես ինքն է ասում, նա հայ միջնադարյան մատենագրության մեջ տեւական զննումների ընթացքում սպասում էր, փնտրում էր ազգային եւ ընկերային անարդարությունների դեմ բողոքի ձայն, եւ ահա հայտնաբերեց Ֆրիկին: Հենց Չոպանյանն էլ առաջինը խորությամբ վերլուծում է Ֆրիկի գործի բովանդակային զույգ տարրերը: «Ահա այս հարցումներուն մէջ է, որ երեւան կուգայ յանդգնութիւն մը, զոր չեմ հիշեր տեսած ըլլալ ոեւէ հին հայ մատենագրի մէջ: Եւ ասոնք են, որ «Ֆրիկ» անունով մեզի հասած այս քերթուածին կուտան անգին նշանակութիւն մը»:

Հատկանշական է, որ Ֆրիկի ստեղծագործության բովանդակության վրա հիմնվելով, Չոպանյանը դարձյալ առաջին բնագծի վրա է դնում հենց իր ժամանակի ամենաէական քաղաքական խնդիրները: «Այսօրուան Ֆրիկ մը, գրում էր նա, հայկական բազմամեայ ողբերգութեան այս հիմնական պատճառը ըմբռնելով, զոր տեղ մը գանգատով Աստուած պիտի չնետեր, այլ պիտի մտածէր գտնել անվհատ ու անխոնջ ճիգով այն իմաստուն միջոցները, որ հայ ցեղին ներկայացուցած բարոյական ուժին պիտի տան զայն պաշտպանող ու պահպանող նիւթական զօրութեան նեցուկը, առանց որուն ան նորէն միշտ կենդանի, բայց միշտ ալ նահատակ պիտի մնայ»:

30-ական թվականների երկրորդ կեսերին Չոպանյանը իմանում է, որ Խորհրդային Հայաստանում նախապատրաստվում է Ֆրիկի ժողովածուի լույս ընծայումը: Ուրախությամբ ողջունելով այս նախաձեռնությունը, նա գրում է. «Ֆրիկի հատորին ներածութեան մէջ արդեօք գէթ երկու տողով պիտի յիշատակուի՞ Ֆրիկի գործին ծանօթացման համար իմ կատարած դերս»: Ցավոք, ոչ մի բառ չի ասված ակնարկված ժողովածուի մեջ: Ավելին, շատ մտքեր «փոխառնված» են հենց Ա. Չոպանյանի վերլուծությունից, իսկ զուգահեռաբար, քարեր են նետված «բուրժուական գրականագիտությանը», որը այս պարագայում, միայն Չոպանյանին կարող էր հասցեագրված լինել, առանց որ նրա անունը հիշատակվեր: Այդպիսի դեպքեր եղել են բազմիցս: Մի քանի տարի առաջ Երեւանում հրատարակվեց Քուչակի շքեղ հատորը երկլեզու (հայերեն եւ ռուսերեն) տեքստով, եւ դարձյալ ոչ մի բառ չէր ասված ընդարձակ նախաբանի մեջ Ա. Չոպանյանի վաստակի մասին: Իսկ բոլոր եվրոպացիները, ռուս մտավորականները (Բրյուսով, Վեսելովսկի) հիացմունքով ու շնորհակալությամբ էին միշտ հիշատակում:

Ֆրիկի հայտնագործությունից բառացիորեն հինգ ամիս անց Ա. Չոպանյանը հայ ընթերցողին ծանոթացրեց Կոստանդին Երզնկացու հետ: «Ահա անուն մըն ալ, գրում էր Չոպանյանը, որ բացարձակապէս անծանօթ է մնացած մեր գրական հասարակութեան (գրագէտներն ալ մէկտեղ հաշուելով), եւ որ պէտք էր շատոնց քաջայայտնի դարձած ըլլար մեզի իբրեւ մեր հին աշուղական բանաստեղծութեան ամէնէն թանկագին անուններէն մին»:

Կոստանդին Երզնկացու քնարական կտորների թեման, նշում է Ա. Չոպանյանը, քրիստոնեական աշխարհայեցողության մի քանի էական մոտիվներն են, բայց այդ մոտիվները զգայնում են արտաքուստ ու լուսավոր քնարերգությամբ, որը իր մեջ «բանաստեղծացնում» է այն ամենը, ինչ [illegible]

Խիստ հետաքրքրական է «Հազար ատամ տամ ես...» տողով սկսվող կտորի վերլուծությունը: Կոստանդին Երզնկացին գանգատվում է, որ իր օրերում հայ ժողովուրդը մնացել է առանց ղեկավարի եւ շատ գայլեր են հարձակվել նրա վրա. «Ի մէջ ծովու ծփինք, ոչ նաւ ունինք ոչ նաւավար», գրել է բանաստեղծը: Չոպանյանը, դարձյալ, հարցը անմիջապես փոխադրում է իր ժամանակաշրջանի քաղաքական հրատապ հողի վրա: Նա գրում է. «Ու խորհիլ, որ այսօր իսկ դեռ նոյն խաւարի մէջ է որ կը խարխափինք, նոյն լուծը գլխնուս վրայ ծանրացած, շատ աւելի դժբախտ ու հալածուած նոյնքան եւ աւելի պառակտուած ներքնապէս ու այսօր ալ կրնանք առաւ կրկնել Երզնկացիին տրտում աղաղակը.

Ոչ նաւ ունինք, ոչ նաւավար»:

Այնուհետեւ, Ա. Չոպանյանը առանձին գրքով հրատարակում է «Նաղաշ Յովնաթան աշուղը եւ Յովնաթան Յովնաթանեան նկարիչը» իր ուսումնասիրությունը: Այս հատորով, գրում է նա, ես կ'ուզեմ ծանօթացնել մեր հասարակութեան այդ երկու մոռցուածները միասին քով-քովի: Երկու ուշագրաւ հայ տաղանդներ են, որ պիտի երեւան գան միեւնոյն անունը կրկնակ փայլով մը յաւերժացնելու եւ հայ արուեստի պանթէոնին մէջ երկու նոր արձան կանգնեցնելու»: Հատորը պարունակում է աշուղի տաղերը եւ նկարչի որմնանկարների լուսանկարային վերարտադրությունները:

Բանասերը բարձ[illegible] գնահատում աշուղի արվեստը [illegible] ուսանելի բաներ գտնում [illegible]ակակից բանաստեղծների համար: Նա գրում է. «Ներդաշնակութեան զգացումը շատ խոր ու փափուկ է Յովնաթանի մօտ (ինչպէս եւ Սայեաթ-Նովային, ինչպէս մեր հին աշուղներուն մեծ մասին ու մանաւանդ անանուն Քուչակին մօտ): Այդ տեսակէտով մեր նոր բանաստեղծները շատ բան ունին սորվելու մեր հին աշուղներէ: Բառերը ընտրուած ու դասաւորուած են երաժշտականութիւն յառաջ բերելու ակներեւ ու գրեթե միշտ զմայլելիօրէն յաջողած դիտումով մը: Նկատելի է, որ մեր լեզուին երկայն ու ծանր խժալուր բաղաձայններով խճողված կարգ մը բառերը վտարուած են ընդհանրապէս այդ երգերէն, կը տիրեն հոն քաղցրահնչիւն, կարճ ու սահուն բառերը, ձայնաւորներով լեցուն»:

Այս վերահայտնագործումն էլ լայն արձագանքներ է գտնում: Հիացմունքով անդրադառնում է Հովհաննես Թումանյանը: «Երբ ասում են, թէ Ա. Չօպանեանի ձեռքի տակից դուրս է եկել մի որեւէ գիրք, գրում է մեծ բանաստեղծը, ես միշտ երեւակայում եմ սիրով ու խնամքով կատարուած մի գործ, ճաշակով ու գեղեցիկ նոյնիսկ գրքի շապիկն ու շապկի գոյնը: Այս տեսակ գիրք է նրա վերջին գործը... Եւ ահա այսօր Ա. Չօպանեանի շնորհիվ յարութիւն առած, կամ ինչպէս ինքն է ասում, անարդար մոռացումի խաւարէն հանած, մեր առաջն են այս երկու ազնիւ ու հարազատ դէմքերը»:

Շահեկանությունից զուրկ չէ քաղվածաբար բերել արեւմտահայ գրող Արտաշես Հարությունյանի կարծիքը: Նա գրում էր. «Ա. Չօպանեան, Նարեկացիէն -չվարանինք ըսելու, այո, Նարեկացիէն ու Քուչակէն հետո, գիւտը կ'ընէ այս երկու թանկագին հայերու, որոնց գործը սահմանուած է նպաստ բաժին մը բերելու հայ գեղարուեստական Մատեանին»:

Այս ամենից զատ, Չոպանյանը իր «Անահիտ» հանդեսում հրատարակեց տասնյակ հայտնի ու անհայտ բանաստեղծների յաւագոյն կտորներ, որոնք նա ընթերցողներին էր մատուցում իր հմուտ ու գիտակ մեկնաբանություններով: Նա կոչ է անում Վենետիկի, Վիեննայի, Էջմիածնի, Երուսաղեմի միաբանություններին հրատարակել բոլոր ձեռագրերը եւ մասնավորապես խնդրում է հատուկ ուշադրություն դարձնել, որպեսզի այդ ձեռագրերում հայտնաբերվեն նաեւ դյուցազնական, փիլիսոփայական ու գործողություն պարունակող էջեր, այսինքն իր կարծիքով, այնպիսի էջեր, որոնք պակասում են մեր միջնադարյան գրականությանը:

1908 թվականին Չոպանյանը պատեհություն է ունենում այցելել Էջմիածին եւ շուտով հրատարակում է «Հայ էջեր» խորագրով մի հատոր, որը պարունակում էր Էջմիածնի Մատենադարանի ձեռագրերից քաղված արդեն հայտնի եւ դեռեւս անհայտ հեղինակների մի շարք գործեր եւ Մայր տաճարի գեղարվեստական առարկաների լուսանկարներ: Ինչպես նախորդ բանասիրական պրպտումներում, Չոպանյանի նպատակն էր «մեր նախնեաց բոլոր գործերը երեւան հանել»: «Զանք, որ չափազանց, բայց հրեշային կերպով չափազանց անտարբեր գտնուած ենք ցարդ դէպի մեր նախնեաց գրական ու մանաւանդ գեղարուեստական գործը»:

Ի՞նչ էր ամենից ավելի գրավում բանասերին հայ միջնադարյան բանաստեղծության մեջ, երբ նա քրքրում էր Էջմիածնի «գանձարաններն» ու «տաղարանները»: «Գանձարանները, գրում է նա, արդէն միշտ շեղջակոյտեր են չոր ու ցամաք աստուածաբանական ֆիշէներով վխտացող անհոգի ոտանաւորներու, ահագին համբերութիւն պէտք է այդ անհամութեանց բուրգերը մէջը շահեկան կտորի մը յոյսին սիրոյն ծայրէծայր քննելու համար»: Ընտրված շահեկան կտորները հատորում զետեղելով, նա հետեւյալ պատասխանն է տալիս վերը բերված հարցին: «Այս բոլոր գրուածքները ոչ նոյն չափով, ոչ ալ նոյն արժէքով օր մը ծաղկաքաղներու մէջ անցնելու սահմանուած այլք. թերեւս անհատաբար իրենց ամբողջութեան մէջ կ'արժէ կորուստ փրկուիլ քանի մը զմայլելի հատուածներու կամ հոյակապ տողերու համար, ուրիշներ գին ունին իրենց գրական նիւթերէն, իբր երրորդական բեղուն տարր, որ հոտառութիւն ու ճաշակ ունեցող բանաստեղծի մը ձեռքը կարող է շքեղ ներքուածներու հիմունք դառնալ. ամէնուն մէջ ալ այս կամ այն չափով գեղեցկագէտ հայ ընթերցող մը զինքը հետաքրքրող բան մը պիտի գտնէ»:

Հատորի մեջ տեղադրված «Ողբ եւ կոծ ի վերայ Հայաստանեաց աշխարհին» - հայրենիքի ազատագրության պայքարի շունչ պարունակող տողի առթիվ, Չոպանյանը հետեւյալ մեկնաբանությունն է անում. «Երբ ներողամիտ աչքերով նայինք քանի մը թոյլ տողերու եւ քանի մը կրկնաբանութեանց, ամբողջութիւնը զմայլելիօրէն արտայայտիչ էջ մըն է, մին ամէնէն զգացուած էջերէն, զոր մեր նախնիք մեզի ձգած ըլլան. «գրականութիւն» չէ, ժողովուրդի մը սիրտն իսկ է, որ վիշտէն, դառնութիւնէն, ամօթէն ալ ջախջախուած կը հեծէ ու կը տքայ այս տողերուն մէջ»: Հարկ է նշել նաեւ, որ այս հատորի լուսանկարները հայթայթելու գործում Չոպանյանին օգնել էին ուրիշների թվում նաեւ մեծն Կոմիտասը, Մեծի Տանն Կիլիկիո աթոռի կաթողիկոս Գարեգին Հովսեփյանը, նկարիչ Եղիշե Թադեւոսյանը:

Վերոհիշյալ բոլոր բանաստեղծներին Չոպանյանը զանազան առիթներով ներկայացնում է օտար ընթերցողներին ֆրանսերեն հրատարակված իր հատորներում կամ բազմաթիվ հոդվածներում: Այդ հրատարակություններում անչափ ընդլայնվում է ներգրավված միջնադարյան բանաստեղծների ցանկը: Հատկանշականն այն է, որ Չոպանյանը հաճախ տալիս է մեկնաբանություններ, որոնք հայ ընթերցողին արդեն հայտնի հեղինակի մասին լինելով, բոլորովին նոր երանգներով են լուսաբանում նյութը: Առաքել Սյունեցու առիթով, օրինակ, ասում է. «Երբ Կոստանդին Երզնկացին քնքուշ ու քաղցրաշունչ միստիքականն է, Առաքել Սիւնեցին վայրագ, մոլեռանդ, ահաւաշունչ, հզօր քերթողն է վանական ցնորքներուն, տեսակ մը ռամիկ Նարեկացի, բայց նոյնքան ինքնատիպ եւ իր լաւ կտորներուն մէջ հսկական եւ ուժեղ բանաստեղծ»:

Ընդհանրացնելով միջնադարյան հայ բանաստեղծության անցած ճանապարհը, Չոպանյանն այն ներկայացնում է որպես աշխարհիկ բովանդակության քայլ առ քայլ գերակայության եւ հաղթանակի մայրուղի: Մեր ազգի իսկ ինքնաճանաչողության եւ ազգային հպարտության առարկան հաստացնելու կոչված նրա գործը որեւէ գնահատականից վեր է: Հենց նա էր, որ մատնացույց արեց, թե «Այդ անընդմեջ փոթորիկների ընթացքում հայ ժողովուրդը, կամքի եւ հավատի, համբերության եւ աշխատանքի անօրինակ մի հրաշքով, ոչ միայն կարողացավ պահպանել իր ազգային գոյությունը, այլեւ շարունակեց իր մտավոր գործունեությունը... Քաղաքական ու ռազմական ազատ կյանքից զրկված հայ ժողովուրդը մտավոր ու հոգեկան բոլոր ուժերն այնքան ամբողջականորեն եւ այնքան ուժգնորեն կենտրոնացնում է գեղարվեստական գործունեության մեջ, որ երկարամյա գոյության այս շրջանում հատկապես արտադրում է ազգային բանաստեղծության ամենագեղեցիկ եւ առանձնահատուկ էջերը»: Չոպանյանի կատարածը իր գիտական խորությամբ եւ քաղաքական կարեւորությամբ համազոր էր սխրանքի:

ԿԱՐԼԵՆ ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ

միջազգային

Հունիսի 18-ին Նեջմեթթին Էրբաքանը վարչապետի պաշտոնը Թանսու Չիլլերին զիջելու մղումով նախագահ Սուլեյման Դեմիրելին ներկայացրեց իր հրաժարականը։ Քանի որ պաշտոնի փոխանցումը, ինչպես նաեւ դրա վարումը փոխագայության սկզբունքով թուրքական սահմանադրությամբ չի նախատեսվում, ուստի Էրբաքանի հրաժարականը համազոր էր նրա կառավա-ծունությունը։ Գաղտնիք չէ, որ բանակը 1980 թ. սեպտեմբերի 12-ի հեղաշրջումից հետո առաջնորդվում է ոչ այնքան իշխանությունը անմիջականորեն իր ձեռքը վերցնելու, այլեւ կառավարության եւ քաղաքական կուսակցությունների գործունեությունը վերահսկելու առաջադրանքով։ Ազգային անվտանգության խորհուրդը, որտեղ զինվորական իշխանությունների ներկայացուցիչն-ցական ուժերի, այդ թվում նաեւ բանակի, մեկ այլ առաջադրանքով։ Եթե մի կողմ թողնենք Յըլմազ-Չիլլեր հակասություններն ու վերջինիս նախանձախնդիր վերաբերմունքը վարչապետության նկատմամբ, ապա պետք է ասել, որ պատգամավորական տեղերի քանակը Մեջլիսում վերոհիշյալ կուսակցություններին ընդամենը տալիս է փոքրամասնության կառավարություն կազմելու-րին։ Հասկանալի այն դեպքում, երբ պատգամավորական տեղերի հարցն արդեն լուծված է նաեւ «Ճշմարիտ ուղի», ինչպես նաեւ «Բարօրություն» կուսակցություններին։ Ի դեպ, հունիսի 18-ին վերջինի շարքերից հեռացան պատգամավորներ Հասան Հուսեյին Ջեյլանն ու Շեֆքի Յըլմազը։ Դրանով «Բարօրություն» կուսակցության տեղերը Մեջլիսում կրճատվեցին դառնալով 156։ վարչապետության հարցում Չիլլերի հնարավորությունները համեմատաբար գերադասելի են, քան ընդդիմության որեւէ ղեկավարի, այդ թվում Յըլմազինը։

Դեմիրելը, Էրբաքանի հրաժարականից հետո երկրում ընդունված կարգի համաձայն հանդիպումներ ունեցավ ընդդիմության ղեկավարների հետ։ Հունիսի 19-ին նա հաջորդաբար ընդունեց «Մայր հայրենիք»

ԹՈՒՐՔԻԱ

Վարչապետ Էրբաքանի հրաժարականով փլուզվեց 54-րդ կառավարությունը

Նախագահ Դեմիրելը եւ Թանսու Չիլլերը կհանդիպեն այսօր

ության հրաժարականին։ Փաստորեն Դեմիրելը ընդունելով այն, ազդարարեց «Բարօրություն» եւ «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցությունների միացյալ կառավարության փլուզումը, որ 54-րդն էր Թուրքիայի Հանրապետության պատմության մեջ։ Թեեւ փլուզման հանգամանքն էլ առիթ տվեց արեւմտյան քաղաքական դիտորդներին եզրակացության հանգելու, թե Էրբաքանի հրաժարականը դեռ վարչապետի պաշտոնին Թանսու Չիլլերի նշանակումը չէ։ Նրանց կարծիքով, հրաժարականը պարզապես կանխեց զինվորական հեղաշրջումը Թուրքիայում։ Ինչ վերաբերում է Չիլլերին, ապա դիտորդները միանգամայն հնարավոր համարեցին, որ նա Էրբաքանին լքի եւ «Բարօրություն» կուսակցության փոխարեն կառավարող նոր կոալիցիա ձեւավորի Մեսութ Յըլմազի «Մայր հայրենիք» կուսակցության հետ։

«Ազգ»-ը վերջին ամիսներին բազմիցս անդրադարձել է «Բարօրություն» կուսակցության հետ բանակի փոխհարաբերություններին ընդգծելու համար, որ Թուրքիայում զինվորական հեղաշրջման վերաբերյալ Արեւմուտքի կանխատեսումները դիտարկումներից չեն բխում։ Դրանք պարզապես ծառայեցվում են երկրի քաղաքական կյանքում բանակի դերի հետագա մեծացման նպատակներին, որպեսզի հնարավոր լինի վերահսկել թուրք իսլամականների գոր-

ծը գերակա դիրք ունեն քաղաքական կյանքի նկատմամբ, բանակին առաջադրանքի իրագործման լայն հնարավորություններ է տալիս։ Այս պայմաններում ինչ խոսք, զինվորական հեղաշրջման իմաստն անիմաստ է դառնում։

«Ազգ»-ը ժամանակին շոշափել է նաեւ «Ճշմարիտ ուղի» եւ «Մայր հայրենիք» կուսակցությունների մասնակցությամբ Թուրքիայում միացյալ նոր կառավարության կազմավորման հարցը, ինչի բարձրացումը պայմանավորելով աջակենտրոն այդ երկու կազմակերպությունների միաձուլման վերկուսակ-հնարավորություն։ Օգտվել այդ հնարավորությունից նշանակում է գոյատեւել փլուզման մեծ վտանգից սոսկ եթե կհաջողվի ձեռք բերել Ձախ ժողովրդավարական եւ Ժողովրդա-հանրապետական կուսակցությունների աջակցությունը։ Հակառակ դեպքում «Ճշմարիտ ուղի» եւ «Մայր հայրենիք» կուսակցությունները կառավարություն կազմավորելու կլինեն միեւնույն է, վստահության քվե չեն ստանա։

Հիրավի, Էրբաքանի հրաժարականը դեռ չի նշանակում, թե վարչապետի պաշտոնը անցնում է Չիլլե-

Իսկ «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցությունն ունի 116 տեղ։ Մինչդեռ վարչապետի պաշտոնին հավակնելու համար Չիլլերին անհրաժեշտ է առնվազն 276 ձայն, որպեսզի նրա կառավարությունը վստահության քվե ստանա։ Ահա թե ինչու Էրբաքանը մինչ հրաժարականով Դեմիրելին ներկայանալը հրավիրեց եռակողմ նոր հանդիպում մասնակցությամբ Չիլլերի եւ «Մեծ միասնություն» կուսակցության նախագահ Մուհսին Յազըջըօղլուի։ Թուրքական թերթերի տվյալներով կողմերը եկել են ընդհանուր հայտարարի եւ նրանց միջեւ ստորագրվել է համապատասխան փաստաթուղթ։ Այլ կերպ ասած, Էրբաքանին հաջողվել է ձեռք բերել «Ճշմարիտ ուղի» եւ «Բարօրություն» կուսակցությունների նոր կառավարությանը «Մեծ միասնություն» կուսակցության 8 պատգամավորների աջակցության մասին Յազըջըօղլուի գրավոր համաձայնությունը, որ ամրագրված է փաստաթղթում։ Դրանով Էրբաքանը նոր կառավարության համար ոչ միայն մեծամասնություն է ապահովել Մեջլիսում, այլեւ զգալի թեթեւացրել է նախագահ Դեմիրելից կառավարություն կազմելու հանձնարարական ստանալու Չիլլերի հնարավորությունները։ Ներկա դրությամբ Չիլլերն իր թիկունքում ունի 280 ձայն։ Իսկ Յըլմազի օգտին լավագույն դեպքում կարող է քվեարկել 270 պատգամավոր։ Ուրեմն,

կուսակցության նախագահ Մեսութ Յըլմազին, ձախ-ժողովրդավարական կուսակցության նախագահ Բյուլենթ Էջեւիթին, ժողովրդա-հանրապետական կուսակցության նախագահ Դենիզ Բայքալին եւ «Ժողովրդավարական Թուրքիա» կուսակցության նախագահ Հյուսամեթթին Ջինդորուքին։ Բայց հանձնարարականի առումով որեւէ ընտրություն նա չկատարեց։ Ակնհայտ է, որ կարեւորը կառավարության կազմավորումը չէ, այլ վստահության քվեի ապահովումը։ «Բարօրություն» եւ «Մեծ միասնություն» կուսակցությունների պատգամավորներն այն ապահովում են Չիլլերի համար։ Հատկանշական է, որ կառավարության հարցում նրա դեմ ընդվզում են հենց «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցության որոշ պատգամավորներ։ Եթե Չիլլերին հաջողվի նույն ներկուսակցական ընդվզումը, ապա ընդդիմությունը հազիվ թե հաջողվի խափանել կառավարության կազմավորումը նրա կողմից։ Համենայն դեպս, Դեմիրելն այսօր պատրաստվում է ընդունել Թանսու Չիլլերին։ Ըստ երեւույթին, նրան էլ կհանձնարարի կառավարություն կազմելու պարտականությունները։ Չնայած վերոհիշյալ ընդվզումներին, թվում է, թե պարտականությունների կատարումը նրա համար հազիվ թե առանձնակի դժվարություն ներկայացնի։

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԿՈՐԵԱ

Կիմ Յանգ Սամի բարեփոխության առաջարկները չեն բավարարում ընդդիմությանը

Փորձելով իրեն հեռու պահել կաշառակերության եւ ընտրարշավի համար կատարված դրամահավաքի աղմուկ հանած զույգ սկանդալներից, Հարավային Կորեայի նախագահ Կիմ Յանգ Սամը վերջերս հանդես է եկել նոր քաղաքական եւ տնտեսական բարեփոխումների ծրագրով։ Դրան է անդրադառնում «Ֆայնենշլ թայմզ» թերթի հոդվածը։

Այդ մեղադրանքները լուրջ վնաս են հասցրել Կիմի վարչակարգին։ Հրաժարվելով 1992 թվականի ընտրությունների ֆինանսական ապահովման հարցի շուրջ խոսելուց, նա զայրացրել է ոչ միայն ընդդիմությանը, այլ նաեւ ամբողջ հասարակությանը, որն ընդունելով հանդերձ նրա ներողությունները սկանդալների վերաբերյալ, ակնկալում էր, որ մանրամասն կլսի դրանց մասին։

Ընտրարշավի կազմակերպման համար դրամահավաքի հարցը սերտորեն կապված է հունվարին Հանբո պողպատի գործարանի փլուզման հետ։ Դա բացահայտեց «կաշառք փոխառության դիմաց» սկանդալը, որի հետեւանքով ձերբակալվեց Կիմի որդին։ Ընդդիմությունը պնդում է, որ Հանբոն մինչեւ 100 մլն դոլար է ներդրել Կիմի ընտրարշավին, փոխարենը կառավարությունից հավաստիացում ստանալով, որ ընտրություններից հետո 6 միլիարդ դոլարի փոխառություն կստանա։ Պարոն Կիմը իր հեռուստատեսային ելույթում զգուշացրեց, որ կարող է ստիպված լինել «ծանրակշիռ որոշում» ընդունել, եթե մինչեւ առաջիկա դեկտեմբերին կայանալիք նախագահական ընտրությունները քաղաքական համակարգի մաքրմանն ուղղված իր առաջարկած բարեփոխումները չընդունվեն։ Այդ ելույթը մղեց

մարդկանց մտածելու, որ Կիմը նախատեսում է անցկացնել հանրաքվե առաջարկված փոփոխությունների շուրջ։ Այդ փոփոխությունների թվում նշվում են խրախուսել պետական բյուջեից ֆինանսավորված ընտրարշավների անցկացումը, սահմանափակումներ մտցնել քաղաքական դրամահավաքման գործընթացում եւ արգելել շքեղ, կամ շռայլ ընտրարշավների կազմակերպումը։ Կիմի հավաստիացումներով՝ ընտրական բարեփոխումները սերտորեն առնչվում են բանկերի տված փոփոխությունների դիմաց քաղաքական ազդեցությունների նվազեցման հետ։ Ամբողջ բանկային համակարգը ենթարկվելու է խստագույն վերահսկողության կառավարության կողմից։

Հանբոյի սկանդալը դիտվում է որպես «դասական» օրինակ այն բանի, թե ինչպես որոշ ընկերություններ կարող են հսկայական բանկային փոխառություններ ստանալ, եթե նպաստեն ազդեցիկ քաղաքագետների ընտրարշավներին։

Կիմը, որն իր անմիջական նախորդներին բանտարկել էր տվել քաղաքական նպատակներով անօրինական ֆոնդերի օգտագործման համար, հասկացրել է ընդդիմությանը, որ դադարեցնի 1992 թվականի դրամահավաքման վերաբերյալ անհիմն քննարկումները ի պատասխան իրեն ուղղված մեղադրանքներին, որ նա չափազանցրել է 1992-ի ընտրարշավի ծախսումների սահմանը։ Նախագահը նշել է, որ ամբողջական արձանագրությունների չգոյության հետեւանքով ինքը չի կարող ճշգրիտ հաշվետվություն տալ այդ ընթացքում ծախսված գումարների մասին։ Նա միաժամանակ ընդդիմությանը մեղադրել է նույնանման չարաշահումների մեջ։

ՀԱՄԱՌՈՏ

Թուրքիայի ցամաքային զորքերի հրամանատարը ժամանեց Վրաստան

ԹԲԻԼԻՍԻ, 19 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Թուրքիայի ցամաքային զորքերի հրամանատար, բանակի գեներալ Հիքմեթ Օքսալը հունիսի 19-ին եռօրյա աշխատանքային այցով ժամանել է Վրաստան։ Ինչպես հաղորդել է ԻՏԱՌ–ՏԱՍՍ-ը, ուղեւորության ընթացքում Հիքմեթ Օքսալը հանդիպում կունենա Վրաստանի պաշտպանության նախարար, գեներալ լեյտենանտ Վարդիկո Նադիբաձեի հետ, կայցելի Վրաստանի Միացյալ զինվորական ակադեմիա, վրացական բանակի ստորաբաժանումներ։ Վերջին երկու ամսվա ընթացքում սա արդեն երկրորդ բարձրաստիճան թուրք զինվորականի այցն է Թբիլիսի։ Մայիսի կեսերին Վրաստան էր ժամանել Թուրքիայի զինված ուժերի գլխավոր շտաբի պետի առաջին տեղակալ, գեներալ-գնդապետ Չեթին Դողանը, որը քննարկել է վրացական բանակին մարդասիրական օգնություն ցույց տալու եւ Թուրքիայում վրաց սպաների պատրաստման հարցերը։

Թուրքիան եւ Ուկրաինան նոր նավթամուղի կառուցման պայմանագիր ստորագրեցին

18 ՀՈՒՆԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»։ Թուրքիան եւ Ուկրաինան այսօր պայմանագիր ստորագրեցին Միջերկրականից Սեւ ծով Թուրքիայի տարածքով նավթամուղ կառուցելու մասին։ Թուրքիայի պաշտոնատար անձանցից մեկն ասաց, թե խողովակաշարն անցնելու է Բոսֆորի եւ Դարդանելի նեղուցները՝ Ուկրաինա եւ սեւծովյան այլ երկրներ հասցնելով անմշակ նավթը։

Չինաստանում մահապատժի է ենթարկվել 27 թմրագործ

ՊԵԿԻՆ, 19 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Չինաստանի Յունանի նահանգի վարչական կենտրոն Կունմին քաղաքում տեղի ժողովրդական դատարանի դատավճռով մահապատժի է ենթարկվել 27 թմրագործ։ Միաժամանակ հրապարակայնորեն հրկիզվել է մեկ տոննա բռնագրավված հերոին։ Յունանի նահանգը, որը սահմանակից է Վիետնամի, Լաոսի եւ Մյանմայի հետ, «Չինաստանի ճակատամարտի դաշտն է տեղական եւ միջազգային թմրաբիզնեսի դեմ մղվող պայքարում։

ԱԶԳ

Մշակույթ

Հայաստանի ռադիոյի առաջին հաղորդումը եթերում հնչեց 1926 թվականի սեպտեմբերի 1-ին: Փորձնական հաղորդումները տեւեցին 20 օր, սակայն կանոնավոր ցանց չկար եւ մշտական հաղորդումները եթեր հեռարձակվեցին միայն 7 ամիս անց՝ 1927 թվականի ապրիլից: Երկու-երեք ժամը մեկ խոսնակները լուրեր էին հաղորդում եւ հնչում էր երաժշտություն: Մինչեւ 30-ականների սկիզբը ռադիոաշխատողների թիվը մեկ տասնյակ էր: Հայկական ռադիոն խորհրդային տարածքում առաջինն էր, որ սկսեց հեռարձակել «Վերջին լուրեր» ամենօրյա թողարկումները: Դա 1929 թվականին էր, իսկ 1947-ին դարձյալ առաջինը ԽՍՀՄ-ում Հայաստանի ռադիոն դարձավ Հայրենիքի ձայն, Երկրի ձայն սփյուռքահայ ունկնդրի համար: Կարելի է, իհարկե, մեկ առ մեկ թվական տեղեկություններով հիշատակել յուրաքանչյուր խմբագրության ստեղծումը, ռադիոյի երախտավորներին, մարդկանց, ովքեր ամեն սերնդի հիշողության մեջ թո-ղել են ձայն, հոգու թրթիռ, հուսահատություն, ոգեւորություն, ապրելու, գոյատեւելու տենչ: Հայաստանի լրագրողական աշխարհում թերեւս շատերը ինձ նման այսօր կխոստովանեն, որ առաջին թղթակցությունը կամ առաջիններից մեկը նրանք ներկայացրել են ռադիոյի այս կամ այն խմբագրությանը: Ինձ առաջին թղթակցությունը պատվիրեց Սփյուռքի համար տրվող խմբագրությունը՝ «Ձեր նախընտրած գրողը, որ ուղենիշ է ձեզ համար» խորագրով: Եվ պատկառելի հոնորար վճարեցին: Հիշում եմ, իմ հարցերին պատասխանեցին Կարիկ Պասմաճյանը, Վանո Սիրադեղյանը, այժմ մշակույթի աշխարհում հայտնի շատ անուններ: Ես ձայնագրությունը չեմ պահում, բայց որպես սուրբ մասունք պահում-պահպանում եմ մեքենագրված այդ էջերը: Սա որպես հպանցիկ հիշողություն (որ միշտ մարդու հետ է): Ես այս ամենի ու էլի շատ բաների մասին մտորեցի, շատերին հիշեցի Ազգային օպերային դահլիճում, որտեղ հանդիսավորությամբ օրերս նշվեց Հայաստանի ռադիոյի 70-ամյակը: Երեւանն է խոսում: Խոսում է Երեւանը: Այս խոսքերը մեր ունկերի ու հոգու մեջ են՝ ազդանշանների, հիմնի ու օրհներգի հետ: Հայաստանի ռադիո ասելիս ես միշտ հիշեմ անպայման Ժաննա Հովհաննիսյանին, Գրիշա Ստեփանյանին, շատերին: Հայաստանի ռադիո ասելիս ես միշտ հիշեմ Արմեն Հովհաննիսյանին, նրա «Ծիածան» ռադիոկայանը՝ լրագրողների հետաքրքիր մի ընտրանիով: Եվ նույն Արմեն Հովհաննիսյանի ռադիոկոմպոզիցիաների շարքը, որը մեզ էր ներկայացնում առհասարակ երաժշտական գրական աշխարհը: Փորձում եմ ընդհատել: Սակայն խիղճս հանգիստ չի լինի, եթե հանկարծ մոռանամ, դեռ երեխա ժամանակից իմ հիշողության մեջ դաջված ձայները՝ Սոս Մայիսյան, Զոն Կիրակոսյան: Կամ ինչպես մոռանամ Վե-րա Հակոբյանին: Նա իր անմիջականությամբ հանդիսավոր երեկոյի մի պահը թրթռուն դարձրեց Թեքեյանի «Եկեղեցին հայկական» ասմունքով: Ես միշտ հատուկ նշեմ Հրաչուհի Ջինանյանի անունը: Ե՞րբ էր: Իմ ծննդավայր Արցախում ամեն օր սպասում էինք նրա ասմունքին, նրա խոսքին, նրա մուտքին: Երեւի հիմա էլ լքված գյուղի (պատերազմ էր) վրա թափառող բոլոր ձայների մեջ են Հայաստանի ռադիոյի ձայները: Այսպես կարող եմ հիշողությունների մեջ ընկնել եւ մոռանալ հանդիսավոր երեկոն, որն էլ ներշնչեց, որպեսզի օրվա խոհերս հանձնեմ թղթին: Հանդիսանքային կարգով ընթացավ երեկոն: Բնականաբար, առաջին խոսքն ասաց ռադիոընկերության տնօրեն Էդվարդ Միլիտոնյանը. «Մենք կներկայացնենք ռադիոյի աշխատանքային մեկ օրը, ելույթ կունենան, թերեւս, բոլոր խմբագրությունները, մեջբերում եմ ուղիղ, բայց կարող ենք, արդյոք, լիովին ներկայացնել այն ամենը, ինչ եկել ու անցել է ռադիոյի գլխով: Ինչը մնացել է որպես անգնահատելի գանձ, ինչը ժառանգվել է սերնդե-սերունդ»: Ընդունված կարգով ռադիոընկերության տնօրենը շնորհավորեց բոլորին, նախկին ու նոր աշխատողներին: Եվ հատկապես նրանց շնորհավորեց, ովքեր այսօր էլ իրենց կյանքը չեն պատկերացնում ռադիոյից դուրս եւ բեմ հրավիրեց 40 վետերանների: Հետո, ինչպես օրվա ծրագիրն էր թելադրում, ելույթ ունեցան «Վերջին լուրերի», երաժշտական, մանկական, հասարակական, քաղաքական, մշակութային ծրագրերի խոսնակները, մեկնաբանները, մասնակիցները: Յուրաքանչյուրն էր պատրաստվել, ջերմ ու կենդանի փոքրիկ բեմադրություններ: Արտիստականությունը, սրամտությունը յուրաքանչյուրին էր հատուկ: Բայց, միշտ խոստովանեմ, որ շատ տպավորիչ էր «Վարք մեծաց» հաղորդաշարը ներկայացնող խոսքը (հեղինակ՝ Հովիկ Հովեյան): Վլադիմիր Աբաջյանը բացառիկ ներշնչանքով կարդաց հետեւյալը. «Եվ բանն էր ի սկզբանե, եւ բանն էր ակունքը իմաստության: Եվ իմաստուն բառով ժողովուրդը ճանապարհ ելավ: Բառով հունձք արեց, տաղեր ասերգեց, հավատաց բառին ու բառ ասողին, քայլեց էջ առ էջ, ապրեց բառ առ բառ: Եվ մի՞թե մենք օրհասի ու հայտնության ժամին չապավինեցինք եթերից հնչող հույս կղզիներին: Եվ տոկացինք, ջերմացանք ազգովին: Այսօր էլ մեզ մեծերի բանն ուղեցույց է, այսօր էլ ձայնասփյուռի սրտի տրոփյունով մեզ ծանոթ է դառնում Մեսրոպյան լեզուն: Հայաստանի ռադիոընկերության մշակույթի հաղորդումների գլխավոր խմբագրությունը եթեր է արձակում «Ձայն մեծաց», «Բյուրական», «Գրական անդաստան», «Անահիտ», «Նարեկ», «Շողակն», «Թարգմանչաց սրահ», «Ռադիոթատրոն» հաղորդաշարերը: Այսպիսի հավաստմամբ Հայաստանի ռադիո, թող ձայնդ մնա հիշատակող: Հանդիսավոր երեկոյին հնչեց բովանդակություն հաղորդեցին երաժշտական տարբեր խմբեր, մշակույթի հայտնի գործիչներ, եղան ընկերական շարժեր, նմանակումներ, կատակներ: Երվանդ Երզնկյանի խումբը ձայնակցեց բոլոր երգողներին: Տիգրան Հեքեքյանի մեծ եւ փոքր շնորհալիները ողջունեցին, երգի թատրոնը ողջունեց: Ռոբերտ Ամիրխանյանը մի կոլաժով ներկայացրեց ռադիոյով հնչած իր երգերը եւ դահլիճում նստած ռադիոականների եւ ռադիոլսողների համար կատարեց Չարենցի խոսքերով գրված «Տաղ անձնական» երգը: Իրենց հատուկ արվեստով, ժողգործիքների անսամբլի հետ փայլեցին ժողովրդական երգի վարպետները՝ Օֆելյա Համբարձումյան, Հովհաննես Բադալյան, Ռուբեն Մաթեւոսյան, Մանիկ Գրիգորյան եւ ուրիշներ: Երաժշտական համարները եւ շնորհավորանքի խոսքերը ընդմիջում էր ռադիոընկերության նոր սերունդը ներկայացնող խոսնակների ձայնը: Իսկ Լիլիթ Մելքոնյանը եւ Աշոտ Գեւորգյանը, որ անմիջականորեն վարում էին ողջ երեկոն, բեմ հրավիրեցին հաղորդավարներին եւ բոլոր նրանց, ովքեր այդ օրը միշտ ողջունեցին, գնահատեցին, մաղթանքներ հղեցին: Սարգիս Նաջարյանը եւ Ռոզա Ղարիբյանը խոսքի շռայլ մի հեղեղով ու շատ արտիստիկ եզրափակեցին երեկոն: Խոսեցին, որ իրենք եւ բոլոր ռադիոականները շարունակելու են մնալ ուղեկից ու ընկեր, մտերիմ ու բարեկամ:

Շարունակելու են մատուցել հայոց լեզվի գեղեցկությունը, իրենց հատուկ հույզերով: Ռադիոկայանն է մեր հոգին հիմա, ասացին նրանք, անանձնական ու անձնական խոհերով, հիշատակներով, հիշողություններով եւ մեկ առ մեկ հիշեցին բոլորին, որոնցից յուրաքանչյուրն իր ներդրումն ունի այս հասցեով հյուսվող տարեգրության մեջ: Երեւան 25, Ալեք Մանուկյան 5, Ռադիոտուն: 70 տարիներ, միտք, զգացմունք, իմաստնություն, վեճ, կռիվ, տեղեկատվություն, բանաստեղծություն, երաժշտություն. ահա տարեգրության էջերը: Եվ այնքան համոզիչ հնչեց Սարգիս Նաջարյանի չարենցյան մեջբերումը. «Ինչ որ լավ է, վառվում է ու վառում, ինչ-որ լավ է, միշտ վառ կմնա այսօր..., այս արեւն այս վառ աշխարհում, քանի կանք, վառվենք ու գնանք»:

Հայաստանի ռադիոընկերությունն այդ երեկո մի շքեղ տոն պարգեւեց ռադիոականին եւ ռադիոլսողին: Շքեղ ու ճաշակով: Եվ ինչպես խոստովանեց յուրաքանչյուրը, առաջին հերթին «թող հզոր լինի Երկրի ձայնը: Թող բարի լինի օրդ մաղթանքով», ես այս ամենը հանձնեցի թղթին, խոնարհվեցին ռադիոունկնդրին: Եվ օրը դարձավ տոն: Իսկ երբ փակվեց վարագույրը եւ դուրս եկա դահլիճից, ունկերիս ու հոգուս մեջ դեռ շարունակում էին արձագանքել «Վարք մեծաց» խոսքերը. Հայաստանի ռադիո, թող ձայնդ մնա հիշատակող:

Երկրի ձայնը

Հայաստանի ռադիոն 70 տարեկան է
Նրա պատմության եւ հոբելյանին նվիրված հանդիսության մասին մեր թղթակցի մտորումները

ԱՐՓԵՆ ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ

Օկուջավայի հիշատակի արարողությունը Մոսկվայում

18 ՀՈՒՆԻՍ, «ԱՅՍՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Հազարավոր մարդիկ այսօր հարգանքի իրենց տուրքը մատուցեցին հայտնի երգահան, բանաստեղծ եւ արձակագիր Բուլաթ Օկուջավային, որն իր մահկանացուն կնքեց անցած հինգշաբթի օրը Փարիզում 73 տարեկան հասակում: Հիշատակի արարողությունը տեղի ունեցավ Վախթանգովի անվան թատրոնի շենքում, ուր դրված էր Օկուջավայի աճյունը: Արարողությանը ներկա էին նաեւ Ռուսաստանի առաջին փոխվարչապետեր Անատոլի Չուբայսն ու Բորիս Նեմցովը: Օկուջավայի ընտանիքի անդամներին Բորիս Ելցինի կողմից գրված նամակում ասված է, որ Բուլաթ Օկուջավան եղել է տարբեր սերունդների համար հոգեւոր ուսուցիչ, որի խոսքերը սովորեցրել են ազատություն եւ ժողովրդավարություն: Օկուջավայի աճյունը հողին է հանձնվելու Վագանկովյան գերեզմանատանը: Այս գերեզմանատանն են հանգչում Վլադիմիր Վիսոցկու, Սերգեյ Եսենինի եւ Ռուսաստանի շատ այլ երգիչների ու բանաստեղծների մարմինները: Լրատվական գործակալությունները հիշեցնում են, որ Բուլաթ Օկուջավան կիսով չափ հայ եւ կիսով չափ վրացի էր:

Գյումրիի մանկավարժականը կօգտվի «Ինտերնետ» ցանցից

Հունիսի 12-ը կարեւոր իրադարձությամբ նշանավորվեց Գյումրիի Միքայել Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտի կյանքում: Ֆիզմաթ ֆակուլտետում հանդիսավոր պայմաններում բացվեց համակարգչային տեխնիկայով հագեցած ուսումնական կենտրոնը, որն ունի «Ինտերնետ» ցանցի միջոցով աշխարհի հետ էլեկտրոնային կապի հնարավորություն: Կենտրոնի ստեղծման հիմնական նպատակը այստեղ կիրառական տնտեսագիտության եւ ինֆորմատիկայի մասնագետների պատրաստումն է: Էլեկտրոնային կապի առկայությունը թույլ կտա մշտապես տեղյակ լինել աշխարհի գիտակրթական նորություններին, բազմակողմ միջազգային կապեր հաստատել: Նման հնարավորություն ունեն մեր հանրապետության առայժմ հատուկենտ բուհեր:

Ուսումնական այս կենտրոնի ստեղծման ծրագիրը կազմվել է ինստիտուտի մասնագետների կողմից, իսկ նրա իրականացումը ֆինանսավորել է «Եվրասիա» հիմնադրամը: Հանդիսավոր բացմանը մասնակցեցին հիմնադրամի ներկայացուցիչները եւ քաղաքի ղեկավարները, դասախոսներ, ուսանողություն եւ հասարակայնության ներկայացուցիչներ:

Կ. Ա.

«ԱՇԽԱՐՀԸ ԵՎ ՄԵՆՔ-97»

Ջնկու ծներաց շառավիղը՝ թավջութակահար Լեւոն Մուրադյան

-Ջնուկը Շասախի գյուղերից էր: Վանա լճին մոտ: Ծովեր ուներ, որ գյուղի եւ գյուղացիների, Շասխո եւ շասախցիների... ամբողջ Վասպուրականի համար հոգիները կտային: Ծովությամբ էլ երգեր էին հյուսում: Հրաշք խոսքերով ու եղանակներով: Հայրիկը վկա՝ Հայրիկ Մուրադյանը, որ դարասկզբին մեզ հասցրեց շուրջ երեք-չորս հարյուր երգ, պար ու բան: Գյուղի աղբյուրների նման մաքուր երգեղանակերդն էլ հետը: Երգեց, պատմաբան, բանասերի մասնագիտությունից զատ երգով իմաստնացավ, սրբագործվեց: Ասածս կամքով, դուստրը՝ Մարոն միշտ ծնվեր, Հայրիկ երեւույթը գիտականորեն հիմնավորելու, նրան զանգվածային հնչեղություն տալու համար: Վաղամեռիկ Մարոն երկնքից, 92-ամյա հայրը երկրից, հիմա տարիներով անեցրածին են նայում. մի կողմից «Ակունք» անսամբլին ու նրա հետնորդներին, մյուսից որդուն, թոռանը Լեւոն Մուրադյանին, որ թավջութակի երեւանյան եւ մոսկովյան դպրոցները է անցել, աշակերտել պրոֆեսորներ Ա. Չաուշյանին, Մ. Խոմիցերին, միջազգային երեք մրցանակ է նվաճել: Պորտուգալիայում առաջին կարգի: Լիսաբոնում հայ մեծ բարերարի անունով «Գյուլբենկյան» սիմֆոնիկ նվագախումբ կա: Վերջին տարիներին Լեւոնը նրա առաջատար թավջութակահարներից է, խմբի հետ հաճախ մենանվագում է, որպես մենակատար աշխարհն է շրջել: Թավջութակի լարերի, լարերին արձագանքող իրանի մեջ Հայրիկի շողող ձայնը, նրա երգածի յուրօրինակ շարժումն ու երանգավորումն են պատճենավորված: Եվ ջնկու ծոռը Չայկովսկուն հոգ չէ, թե չեն ճանաչել իսկ նրա «Ռոկոկո» փոխակերպումներն, առավել Կոռովաննեց Հայոց համար, այն Հայոց, որ Հայրիկի հիշողության աղբյուրն էր, նրանից ավելի քան տարաշխարհիկ կլինենին, բայց տեսեք, որ վարպետների երգող միջնամասում «հայրենական» մի ջերմություն կա, որ մանավանդ Լորիսի ներքինն էլ է տակնուվրա արել: Նա էլ, բացառված չէ, մտովի ճգնավոր ապուպապի հույզերն է պեղում, անթել փոխանցում նվագողներին ու արձագանքում մենակատարի անկեղծությամբ: Ակամա ունկնդիր դարձած դիրիժորը:

Ծրագրից դուրս հնչող Չայկովսկու «Նոկտյուրնին» Լեւոնի հոգին բառմի հույզ է հաղորդել: Հովհաննես Մասեհյանով, Դաշտենցով Շեֆաթի-րը հայացրե՞լ են, ջնկու ծոռաց շառավիղն էլ ռուսական երաժշտության ընթերցման իր բանալին է առաջարկում: Ընթերցողը նույնպես կերտող է: Դարերի խորքից եկող հույզը ճկուն աղեղով ու մատներով, ժառանգած եւ նրբորեն վերիմաստավորված իմացականով այսօրվա մարդու հոգուն օտար չի մնա:

«Աշխարհը եւ մենք» փառատոնի խորհուրդն այն է, որ ոչինչ դասա-

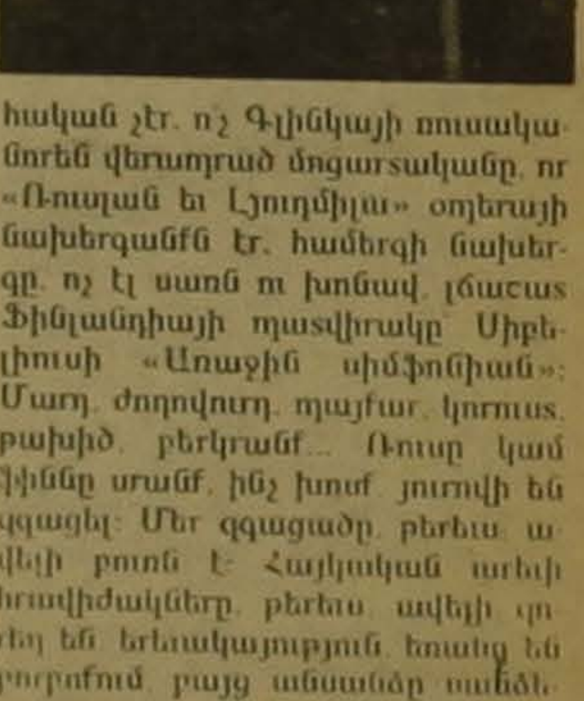

հական չէր, ոչ Գլինկայի ռուսականորեն վերապրած մրցարշավը, որ «Ռուսլան եւ Լյուդմիլա» օպերայի նախերգանքն էր, համերգի նախերգը, ոչ էլ սառն ու խոնավ, լճաշատ Ֆինլանդիայի պատկերը՝ Սիբելիուսի «Առաջին սիմֆոնիան»: Մարդ, ժողովուրդ, պայքար, կորուստ, թախիծ, բերկրանք... Ռուսը կամ ֆինը դրանք, ինչ խոսք, յուրովի են զգացել: Մեր զգացածը, թերեւս, ավելի բուռն է: Հայկական արեւի հրավիժակները, թերեւս, ավելի սուր են երեւակայություն, հուզիչ են բորբոքում, բայց անսանձը սանձելու, չափավորելու ավանդույթները Կոմիտասից սկսած բնավորվել են մեզանում: Հետեւենք նրա ջատագովներին, պահպանենք նրանց, քանի որ արվեստով նաեւ ազգային բնավորություն են դաստիարակում, իսկ չափի հավաքական զգացողությունը մեզ շատ փորձանքներից կազատի:

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՊԼՈՒՉՅԱՆ

«Աշխարհը եւ մենք» փառատոնի հաջորդ համերգը տեղի կունենա այսօր, ժամը 16:30-ին: Մենակատար սփյուռքահայ դաշնակահար Վաչե Մանկրյան:

Նոր սերունդը նախընտրում է բազմազանությունը

Նորաձեւությունների տանը (Մաշտոցի պողոտա) երեկ կայացած ցուցադրությունը Գեղեցիկ արվեստների ակադեմիայի սաների մեկ տարվա աշխատանքների մրցութային ամփոփումն էր: Սա երկրորդ փուլն էր, որին մասնակցում էին 55 ուսանողներ: Նմուշները հիմնականում հեռու էին pret a' porte (պատրաստի հագուստեղենի) չափանիշներից եւ ավելի շատ հիշեցնում էին ավանգարդիստական նորաձեւության խաղերը: Թեպետ, ուսանողական լայն շրջանների հետ աշխատող մոդելագործ Գայանե Սարիբեկյանի կարծիքով, նույնիսկ ավանգարդիստական կոչելը դժվար է, քանի որ սա ընդամենը խաղ է, թեպետ՝ հաճելի, բայց որտեղ բացակայում է լուրջ պրոֆեսիոնալ մոտեցումը: «Երեւանում վերջին շրջանում չափազանց շատ նորաձեւության հաստատություններ են ստեղծվում: Դա կարող է ողջունելի լինել, որովհետեւ եթե նույնիսկ բոլոր ուսանողները վարպետներ չեն դառնում, ապա մթնոլորտ են ստեղծում իրենց մերձավորների շրջանակում: Սակայն ցանկացած գործ սկսելու համար անհրաժեշտ է ֆինանսական եւ պրոֆեսիոնալ լուրջ բազա, առանց որի հանգում են սիրողական մակարդակի: Ըստ էության նպատակը դառնում է միայն բիզնեսը»: Դրական կողմերը եւ լավ աշխատանքները անշուշտ զանց չառնելով համաձայն ենք Գ. Սարիբեկյանի այս դիտարկումներին: Իսկական բիզնեսի եւ մրցակցության մեջ կարեւոր է որակի պահպանումը: Ա-

ռանձնակի կամենում եմ շեշտել հագուստի համալիրի զգացողության պակասը, երբ զանազան մանրամասների ավելի կամ պակաս ակնհայտ անհամապատասխանություն էր նկատվում: Մեզանում դարձյալ թերի է նաեւ շոուների կազմակերպման վարպետությունը, սկսած տարբերաբար անջատվող միկրոֆոններից, վերջացրած մասնավորապես այս ցուցադրանքին վերաբերող, մասնակից աղջիկների չմշակված տեսքով:

Ամեն դեպքում, «Նոր սերունդը նախընտրում է բազմազանությունը», եւ մաղթենք որ այն հղկված, ասել է թե՝ կատարյալ լինի:

[illegible]

ԱԶԳ մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Ֆուտբոլային ակումբների մարզիչների եւ նախագահների խորհրդակցությունն ավարտվեց

Ընդունվեցին մի շարք բեկումնային որոշումներ

Երեք օր շարունակ ՀԱՄԽ-ի դահլիճում էին հավաքվում Հայաստանի առաջնության տարբեր խմբերի ֆուտբոլային ակումբների մարզիչները եւ նախագահները, որոնք մասնակցեցին հատուկ սեմինար-խորհրդակցության: Այս միջոցառման մասին խնդրեցինք պատմել Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի պատասխանատու աշխատակից Սեմեոն Իսրայելյանին:

– Առաջ անցնելով նշեմ, որ որոշ թիմերի ներկայացուցիչներ չմասնակցեցին խորհրդակցությանը եւ, իմ կարծիքով, շատ բան կորցրեցին, քանզի շոշափվեցին հետաքրքիր թեմաներ: Մեր հիմնական նպատակն էր մարզիչներին ծանոթացնել մասնագիտական նորույթներին: Կան մարզիչներ, որ շատ բան գիտեն, բայց հնարավորություն չունեն իրականացնելու մտահղացումները:

Առաջինը ելույթ ունեցավ ֆիզիկական կուլտուրայի ինստիտուտի հոգեբանության ամբիոնի վարիչ, դոցենտ Հրանտ Ավանեսյանը: Նա անդրադարձավ խաղացողների հոգեբանական պատրաստականությանը, ինչը մեծ հետաքրքրություն առաջացրեց մարզիչների շրջանում: Ի դեպ, Հրանտ Ավանեսյանը 4 տարի աշխատել է Մոսկվայի ԲԿՄԱ հոկեյի ակումբում Վիկտոր Տիխոնովի հետ եւ շատ պատկերավոր օրինակներ բերեց:

Այնուհետեւ պետք է ելույթ ունենար Հայաստանի ազգային հավաքականի եւ «Փյունիկի» ավագ մարզիչ Խորեն Հովհաննիսյանը, որը պետք է ներկայացներ հավաքականի անցած օրացուցային խաղերի վերլուծությունը եւ առաջիկա 4 հանդիպումների նախապատրաստական ծրագրերը: Բայց նա չէր ներկայացել խորհրդակցությանը:

«Վանի» ակումբի ավագ մարզիչ Աշոտ Խաչատրյանը պատմեց ֆուտբոլիստների տակտիկա-տեխնիկական, թիմային, անհատական պատրաստականության մասին, հիմնվելով վերջերս Շվեյցարիայում կայացած ՈՒԵՖԱ-ի անդամ 25 երկրների նմանատիպ խորհրդակցության նյութերի վրա: Նրա հետ Ցյուրիխում էր եղել «Արարատի» մարզիչ Ալբերտ Սարգսյանը, որը ներկայացրեց խաղային պահերի հետ կապված վարժություններ:

Խորհրդակցության երկրորդ օրը ակադեմիկոս, մանկավարժության դոկտոր, ՀՖԿՊԻ-ի պրոռեկտոր Ֆրունզե Ղազարյանը հանդես եկավ «Ֆիզիկական պատրաստականության հիմքերը» թեմայով զեկույցով: Իսկ պրոֆեսոր Էդուարդ Հովակիմյանը անդրադարձավ ֆուտբոլիստների դաստիարակման աշխատանքների առանձնահատկություններին: Նա իր խոսքում նշեց խաղադաշտում եւ դրանից դուրս ֆուտբոլիստների վարքի մասին: Շեշտվեց, որ մարզիչն ավելի մեծ ազդեցություն ունի իր սաների վրա, քան ծնողները, պակաս դեր չի խաղում նաեւ միջավայրը, որում ապրում է մարզիկը:

Ֆիզիկական կուլտուրայի ինստիտուտի ֆուտբոլի ամբիոնի վարիչ Ստեփան Տիգրանյանը վերլուծեց 1996 թ. Անգլիայում կայացած Եվրոպայի առաջնությունում ֆուտբոլիստների տակտիկա-տեխնիկական գործողությունները:

Մրցավար Սլավա Ղազարյանը պատմեց ՖԻՖԱ-ի կանոններում լրացումների մասին: Մասնավորապես նշվեց, որ եզրից գնդակը ձեռքով խաղի մեջ մտցնելուց հետո, ինչպես եւ ոտքով են փոխանցում կատարելու դեպքում դարպասապահն իրավունք չունի ձեռքերով վերցնել այն: Այս նորամուծությունը ուժի մեջ կմտնի հուլիսի 1-ից: Այնուհետեւ նշանակություն չի ունենա նաեւ, թե 11 մետրանոց հարվածի դեպքում դարպասային գծի որ հատվածում տեղ կգրավի դարպասապահը, որը իրավունք կունենա նաեւ տեղաշարժվել հարվածից առաջ: Խոսվեց նաեւ մրցավարների եւ թիմերի ղեկավարների փոխհարաբերությունների մասին, որի նպատակն էր բարձրացնել ֆուտբոլային կուլտուրան:

Ակումբների նախագահների եւ ավագ մարզիչների հավաքում բարձրացվեցին բազմաթիվ հիմնախնդիրներ: Մտքերի փոխանակում տեղի ունեցավ առաջնության անցկացման մրցակարգի շուրջ: Հավանաբար, այս խնդրի վերաբերյալ վերջնական որոշում կկայացվի մոտ օրերս: Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիան մտադիր է խթանել ֆուտբոլի զարգացումը մարզերում: Ակումբների ղեկավարները կողմ էին առաջնությունը գարուն-աշուն մրցակարգով անցկացնելուն: Հավանաբար բարձրագույն խմբում հանդես կգան 10-12 թիմեր, բայց գալիք առաջնությանը կմասնակցի 14 թիմ, բաժանված երկու ենթախմբերի, որոնցում 1-3 տեղերը գրաված թիմերը երկու շրջանով պայքարից հետո կվիճարկեն չեմպիոնի կոչումը:

ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

ԻՍՊԱՆԻԱ

Լորենսո Սանսը կրկին զայրանում է

Գերմանացի հայտնի մարզիչ եւ ֆուտբոլիստ Յուպպ Հեյնկեսը դեռեւս պաշտոնապես չի նշանակվել Մադրիդի «Ռեալի» մարզիչ, բայց արդեն հասցրել է լարել հարաբերությունները բազմավաստակ ակումբի ղեկավարության, ամենից առաջ նախագահ Լորենսո Սանսի հետ: Հարցն այն է, որ «Մարկա» մարզական հանդեսին տված հարցազրույցում «Ռեալի» ապագա մարզիչը վերլուծելով թիմի կազմը, նկատել է, որ բոլոր ֆուտբոլիստները իր տեսով են եւ բարձր է գնահատում նրանց ունակությունները: Միաժամանակ Հեյնկեսը ասել է. «Եթե Մադրիդի թիմը մտադիր է հաջող հանդես գալ եկող տարի, ապա ցանկալի կլիներ ուժեղացնել պաշտպանական գիծը, մասնավորապես հրավիրելով լավ կենտրոնական պաշտպանի»: Այս դարձվածքը զայրացրել է Լորենսո Սանսին, որի կարծիքով դա «Ռեալի» պատվի եւ իր իրավունքների կոպիտ ոտնահարում է: «Ռեալը» երկրի չեմպիոնն է եւ իր նկատմամբ հարգալից վերաբերմունք է պահանջում: Ես կարծում եմ, անհարգալից է թիմի մասին նման տոնով խոսելը», հայտարարել է Սանսը:

Ինչ մնում է ֆուտբոլիստների հետ պայմանագիր կնքելուն, ապա դա, ըստ նախագահի, ակումբի ղեկավարության մենաշնորհն է, այլ ոչ թե մարզչի: Այս կերպ Սանսը որոշել է ցույց տալ մարզչին, թե ով ով է թիմում: Նշենք, որ Յուպպ Հեյնկեսը նոր դեմք չէ ֆուտբոլում, խաղացել է Մյոնխենգլադբախի «Բորուսիայում» եւ «Հաննովեր-96»-ում, մարզել «Բորուսիան», «Բավարիան», Մադրիդի «Ատլետիկոն» եւ «Այնտրախտը»: Այժմ աշխատում է իսպանական «Տեներիֆե» ակումբի հետ: Նրա շնորհիվ են հաղթանակները ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկությունում եւ Գերմանիայի առաջնություններում: Բնական է, որ Սանսի այս կտրուկ եւ անսպասելի հայտարարությունը այրեցրել է Հեյնկեսին: Թեեւ այս պատմությունում զարմանալի ոչինչ չկա, ուղղակի այն կրկին ցույց տվեց ակումբի ղեկավարի եւ մարզչի փոխհարաբերությունները իսպանական ֆուտբոլում:

Ինչ մնում է Լորենսո Սանսին, ապա նրա կրքոտ բնավորությունը հայտնի է բոլորին: Մասնավորապես այս մրցաշրջանում «Ռեալին» ազգային առաջնությունում հաղթանակի հասցրած իտալացի մարզիչ Ֆաբիո Կապելլոն ստիպված է լքել Մադրիդը՝ նախագահի մշտական հարձակումների եւ քննադատությունների պատճառով:

ՖԻՖԱ

Հայաստանի ֆուտբոլի հավաքականը 107-րդն է աշխարհում

19 ՅՈՒՆԻՍ, BBC, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ֆուտբոլի միջազգային ֆեդերացիան՝ ՖԻՖԱ-ն, այսօր հրապարակեց աշխարհի երկրների ֆուտբոլի հավաքականների դասակարգումը: Առաջին տեղը, ինչպես եւ առաջ, գրավում է Բրազիլիայի հավաքականը: Հետագա տեղերը զբաղեցնում են Գերմանիայի, Իսպանիայի, Դանիայի, Ֆրանսիայի, Ռումինիայի, Անգլիայի, Ռուսաստանի, Իտալիայի եւ Նիդեռլանդների ֆուտբոլային հավաքականները: Հայաստանի ֆուտբոլի հավաքականն աշխարհի ավելի քան 190 երկրների շարքում ներկայումս զբաղեցնում է 107-րդ տեղը: Վրաստանը Հայաստանից առաջ է՝ 97-րդ տեղում, իսկ Ադրբեջանը հետ է մնում, նրա թիմը զբաղեցնում է 123-րդ տեղը:

Միջոցառումների շարքը համալրվեց

Երեկ հայտնել էինք, որ Հայաստանում, ինչպես եւ ամբողջ աշխարհում, հունիսի 23-ին անցկացվելու են օլիմպիական օրվան նվիրված մարզական միջոցառումներ: Սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից հայտնում են, որ բացի սեղանի թենիսի, բադմինտոնի, հեծանվավազքի եւ թեթեւ ատլետիկական փոխանցումավազքի մրցումներից՝ տեղի կունենան նաեւ սուսերամարտի եւ ֆուտբոլի մրցաշարեր: Սուսերամարտիկները ուժերը կչափեն Նորագավիթի մասնագիտացված մարզադպրոցում, իսկ ֆուտբոլիստները հանդես կգան «Նաիրիտ» մարզադաշտում: Նախատեսվում է, որ մրցաշարի հաղթողին կորոշեն ֆուտբոլի հանրապետական եւ Երեւանի մարզադպրոցների, ինչպես նաեւ Գյումրիի եւ Վանաձորի հավաքականները:

Հայկական պարային զույգերը միջազգային ասպարեզում

Հունիսի 13-14-ը Յալթայում անցկացված սպորտային պարերի աշխարհի առաջնությանը առաջին անգամ մասնակցեց մեր հանրապետությունը ներկայացնող Գարեգին Գամազյան–Աննա Մովսիսյան զույգը, որը հանդես եկավ 18-19 տարեկանների մրցապայքարում: Հունիսի 18-ին այս, ինչպես նաեւ Իրինա Սարուխանյան–Հայկ Արշակյան երկյակները մեկնեցին Գերմանիա, ուր այսօր մեկնարկելու է Եվրոպայի առաջնությունը:

Ի դեպ, վերջերս Փարիզում կայացած սպորտային պարերի միջազգային ֆեդերացիայի հաշվետու կոնֆերանսին 67 երկրների ներկայացուցիչների հետ մասնակցեց նաեւ Հայաստանի պատվիրակությունը: Հավաքի ընթացքում քննարկվեցին 2000 թ. Սիդնեյի օլիմպիադայում ցուցադրական ելույթների, ինչպես նաեւ 2004 թ. օլիմպիական խաղերին մասնակցության հետ կապված հարցերը: Մարզաձեւի հանրապետական ֆեդերացիայի նախագահ Արամ Ֆահրադյանը հանդիպել է Ավստրիայի, Կանադայի, Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Մոլդովայի եւ Վրաստանի ֆեդերացիայի նախագահների հետ եւ պայմանավորվածություն ձեռք բերել Երեւանում մարզիչների սեմինար-պարապմունքներ անցկացնելու վերաբերյալ: Նշվել է, որ այս երկրների ֆեդերացիաների կապերը պետք է ամրապնդել եւ կանոնավորել հետագա հանդիպումները:

Եվս երկուսը կշարունակեն պայքարը

Պերուի եւ Բոլիվիայի հավաքականները դուրս եկան Ամերիկայի գավաթի խաղարկության 1/4 եզրափակիչ: Պերուացի ֆուտբոլիստները 2-0 հաշվով պարտության մատնեցին Վենեսուելայի թիմին, իսկ Բոլիվիայի հավաքականը հաղթանակի հասավ Ուրուգվայի ընտրանու դեմ խաղում, շնորհիվ Խուլիո Սեզար Բոլդիվիեսի դիպուկ հարվածի: Հիշեցնենք, որ ավելի վաղ պայքարը շարունակելու իրավունք էին նվաճել նաեւ Էկվադորի եւ Արգենտինայի հավաքականները:

Ընտրաշարը շարունակվում է

Ասիայում եւ Օվկիանիայում կայացան ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության ընտրական մրցաշարի հերթական հանդիպումները:

Ասիա
Խումբ 2
Իրան–Սիրիա՝ 2-2
Ղրղզստան–Մալդիվներ՝ 6-0
Ամփոփիչ աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Իրան	6	5	1	0	39-3	16
2. Սիրիա	6	3	1	2	30-5	10
3. Ղրղզստան	6	3	0	3	12-14	9
4. Մալդիվներ	6	0	0	6	0-59	0

Խումբ 5
Եմեն–Ինդոնեզիա՝ 1-1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Եմեն	5	2	2	1	9-2	8
2. Ուզբեկստան	3	2	1	0	8-1	7
3. Ինդոնեզիա	5	1	4	0	11-3	7
4. Կամբոջա	5	0	1	4	1-23	1

Օվկիանիա
Խումբ 1
Ավստրալիա–Թաիթի՝ 5-0
Թաիթի–Սողոմոնյան կղզիներ՝ 1-4

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ավստրալիա	2	2	0	0	18-0	6
2. Սողոմոնյան կղզիներ	2	1	0	1	4-14	3
3. Թաիթի	2	0	0	2	1-9	0

Խումբ 2
Ֆիջի–Պապուա Նոր Գվինեա՝ 3-1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Նոր Զելանդ.	3	2	0	1	8-1	6
2. Ֆիջի	2	1	0	1	3-2	3
3. Պապուա Նոր Գվինեա	3	1	0	2	2-10	3

Գերմանացի Էրիկ Ցաբելը (ձախից) առաջինն է հասնում եզրագծին «Տուր դե Սուիս» հեծանվամրցավազքի երկրորդ փուլում: Բազել, հունիս 18: Ռոմանշորնից Բազել 193.2 կմ տարածությունը նա անցավ 4.53.38 վայրկյանում: Երկրորդ-երրորդ տեղերը համապատասխանաբար գրավեցին Ռոբի Մաքիվենը (կենտրոնում) Ավստրալիայից եւ Ֆաբիո Բալդատոն Իտալիայից: Ընդհանուր հաշվարկում շարունակում է առջեւից ընթանալ շվեյցարացի հեծանվորդ Օսկար Կամենցինդը:

universal design by

GRAPHIKA

G R O U P

- Ունիվերսալ դիզայն...
- Տարբեր պաստառների, լոգոտիպների, բարդ ձեւավորված նախշերի կտրում պրոֆեսիոնալ համակարգիչներով (շատ արագ եւ որակով):
- Տեղադրում:
- Ինտերիեր, էքստերիերի ձեւավորում:
- Տպագրական դիզայն:
- Ճարտարապետական պրոֆեսիոնալ նախագծում

ԵՐԵՎԱՆ, ԿԱՍՅԱՆ 6,
ՀԵՌ. (374 2) 27 6974
ՖԱՔՍ. (374 2) 27 3333

Երեւանի «Գալիք» համալսարանը հայտարարում է 1997/1998 ուսումնական տարվա ընդունելություն

Համալսարանը պատրաստում է արդի պահանջներին բավարարող բարձրակարգ մասնագետներ հետեւյալ ֆակուլտետներում

Ա. Իրավագիտական ֆակուլտետ

1. Սահմանադրական իրավունք
2. Քրեագիտություն
3. Քաղաքացիական եւ տնտեսական իրավունք
4. Միջազգային իրավունք
5. Դատական փորձագիտություն
6. Փաստաբանական ծառայություն
7. Նոտարական գործ

Բ. Ավտոտրանսպորտային իրավական կառավարման ֆակուլտետ

1. Ավտոտրանսպորտի երթեւեկության կազմակերպում եւ կառավարում
2. Ավտոտրանսպորտի փոխադրումների կազմակերպում եւ կառավարում

Գ. Կառավարման (մենեջմենթի) ֆակուլտետ

1. Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ
2. Ֆինանսներ եւ բանկային գործ
3. Կառավարման եւ ինֆորմացիայի մշակման ավտոմատացված համակարգեր
4. Շուկայագիտություն (մարկետինգ)
5. Արտադրության կազմակերպում եւ կառավարում
6. Բնօգտագործման էկոնոմիկա

Դ. Միջազգային ժուռնալիստիկայի ֆակուլտետ

1. Հեռուստառադիոլրագրողներ
2. Լրագրողներ
3. Կինոֆոտոլրագրողներ

Ե. Օտար լեզուների բանասիրության եւ թարգմանչության ֆակուլտետ

1. Ռոմանագերմանական լեզուներ (անգլերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն, իսպաներեն)
2. Արեւելյան լեզուներ (պարսկերեն, արաբերեն, թուրքերեն)
3. Ռուսերեն
4. Հունարեն

Զ. Նախապատրաստական բաժին

Նախապատրաստական բաժին կարող են ընդունվել նաեւ միջնակարգ դպրոցի 10-րդ դասարանի աշակերտները:

Ուսուցումը վճարովի է: Ռուսական կրթություն ունեցողները հայոց լեզվի եւ գրականության փոխարեն, իրենց ցանկությամբ, կարող են քննություն հանձնել ռուսաց լեզվից: Ուսուցումն անցկացվում է նաեւ արտադրությունից չկտրված: Երկրորդ մասնագիտություն կարող են ստանալ նաեւ բարձրագույն կրթություն ունեցողները:

Դիմորդները ներկայացնում են դիմում, կրթության վկայական (բնագիրը), ինքնությունը հաստատող փաստաթուղթ, տեղեկանք առողջության մասին (ձեւ 86ու), 4 լուսանկար (3x4): Փաստաթղթերը ընդունվում են հունիսի 1-ից: Ընդունելության քննությունները հուլիսի 20-31-ը, սեպտեմբերի 1-10-ը:

Մեր հասցեն 375009, Երեւան, Տերյան 105, Երեւանի ճարտարագիտական համալսարան (նախկին Պոլիտեխնիկական ինստիտուտ), 5-րդ մասնաշենք, 2-րդ հարկ, 207 սենյակ:

Հեռախոսներ. 56-65-17, 56-66-17, 56-60-67, 52-56-51

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ի նշանավորումն ՀՀ պաշտպանության նախարարության

ՌԱԶՄԱՕԴԱՅԻՆ ՈՒԺԵՐԻ 5-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ,

հունիսի 22-ին ժամը 10-ին «Արզնի» օդանավակայանում տեղի կունենա օդուժի զորահանդես: Բոլոր նրանք, ովքեր կցանկանան մասնակցել հանդիսությանը, Արզնի կարող են մեկնել ժամը 8-ին մետրոյի «Երիտասարդական» կայարանի մոտից շարժվող անվճար ավտոբուսներով:

ՀՀ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԵՎ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԲՐԱԲԻՈՆ ԱԳՐՈ ՍԵՐՎԻՍ

Աբովյան 11

Էկզոտիկ բույսեր եւ թփեր, քաղաքային բույսերից կոմպոզիցիաներ, գիտուսային բույսեր, սերմեր, սոխուկներ, պարարտանյութեր, թունաքիմիկատներ, աշխատանքային գործիքներ, արկղիկներ, արտահագուստ:

Ամեն ինչ ձեր տանձի(?) ներքին եւ արտաքին կանաչապատման համար:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կընդունեմ երեխա 10 ամսականից բարձր տարիքի:

Հեռ. 24-88-56, 22-69-30

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, Փ. Բյուզանդի 1, բն. 12 (վերնիսաժի հարեւանությամբ):

Հեռախոս՝ 52-67-23

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 1-ին հարկում: Հարմար է նաեւ օֆիսի համար: Դեմիրճյան 17 շենք:

Հեռ.՝ 523056, 581841

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով: Հասցե Քոչար 23 (նախկին Չեխի խանութի մոտ):

Հեռախոս՝ 22-42-68

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական երկհարկանի շենքի 2-րդ հարկը բաղկացած երեք սենյակից: Երկու կողմից սեփական հողատարածք 300 քառ. մետր ընդհանուր մակերեսով: Երկու ավտոտնակ, մուտքը առանձին: Հասցեն Չարենց 68 (ՊԱ հետեւի մասում)

Հեռախոս 52-54-39:

ADANA COMMERCIAL BANK

★ Ընդունենք 1% -ով կատարում ենք փոխանցումներ Մոսկվայից և Սանկտ-Պետերբուրգից 1 օրվա ընթացքում, իսկ աշխարհի այլ երկրներից՝ 3 օրվա ընթացքում անհատ և իրավաբանական անձանց համար:

★ Ամենաշահավետ պայմաններով տարածում ենք Master Card/ Euro Card և սպասարկում ենք Master Card/ Euro Card, Visa, Diners Club, JCB:

★ Ընդունում ենք ավանդներ հետեւյալ տոկոսադրույքներով՝

ԺԱՄԿԵՏ / ՏԱՐԵԿԱՆ	1 ԱՄԻՍ	2 ԱՄԻՍ	3 ԱՄԻՍ	6 ԱՄԻՍ	9 ԱՄԻՍ	12 ԱՄԻՍ
USD DEM FRF	2.5%	5.0%	9.0%	18.0%	27.0%	36.0%
AMD RUR	3.0%	6.0%	10.0%	20.0%	30.0%	40.0%

Նվազագույն գումարը չի սահմանափակվում:

★ Կատարում ենք բանկային ցանկացած գործառնություն:

Դիմեցեք ԱԴԱՆԱ ԲԱՆԿ

Երևան, Նալբանդյան 5, հեռ. 58-38-64, 58-59-80

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանը դիմումներ է ընդունում մագիստրոսի գիտական աստիճան շնորհող համեմատական եւ միջազգային առեւտրային իրավունքի երկամյա ծրագրի համար: Լիցենզավորված ոչ պետական բուհերի շրջանավարտները կարող են դիմել պայմանականորեն. գրավոր դիմումները ձեռք բերելու համար խնդրվում է դիմել ՀԱՀ-ի ընդունելության գրասենյակ:

Ծրագիրը համեմատական սկզբունքով կուսումնասիրի եվրոպական մայրցամաքային իրավունքի եւ անգլո-ամերիկյան իրավունքի համակարգերի իրավական ավանդույթները եւ կունենա երկու ուղղվածություն: __Համեմատական սահմանադրական իրավունքի__ առարկաները կընդգրկեն սահմանադրականության, իրավական կանոնակարգման, օրենսդրական նախաձեռնման, հասարակության եւ անհատի իրավունքների հիմնահարցերը, ինչպես նաեւ միջազգային համաձայնագրերին եւ պայմանագրերին վերաբերող խնդիրների ուսումնասիրությունը: __Միջազգային գործարարության իրավունքի__ շրջանակներում կուսումնասիրվեն շուկայական տնտեսության, միջազգային հանրային իրավունքի եւ միջազգային գործարքների հիմնական դրույթները, պայմանագրային հարաբերությունները, միջազգային ապրանքային առեւտուրը, միջազգային ֆինանսական իրավունքը եւ վեճերի լուծման միջոցները: Համեմատական եւ միջազգային առեւտրային իրավունքի ծրագրի հիմնական նպատակն է հնարավորություն տալ ուսանողներին օժանդակել իրենց երկրի ա/ [illegible] ձեւավորման եւ օրենսդրական գործընթացների եւ բ/ զարգացող շուկայական տնտեսության իրավական հիմքերի ստեղծմանը:

Դիմորդները պետք է ունենան իրավաբանական բարձրագույն կրթություն եւ **անգլերեն լեզվի ճանաչ իմացություն**: Դիմորդները պետք է ներկայացնեն [illegible] իրենց դասախոսներից, եթե երաշխավորագիր նամակ լրացնեն դիմում եւ ֆինանսական հնարավորությունների մասին տեղեկանք:

Փաստաթղթերի ընդունման կանխավճարը կազմում է ԱՄՆ 10 դոլարին համարժեք դրամ, որը պետք է մուծել փաստաթղթերը հանձնելիս: __1997 թ. հուլիսի 23-ը__ փաստաթղթերի ընդունման վերջնաժամկետն է:

Բոլոր դիմորդները __1997 թ. հուլիսի 25-ին__ կհանձնեն անգլերեն լեզվի իմացության գնահատող քննություն (բացառությամբ այն դիմորդների, ովքեր վերջերս TOEFL քննությունից ստացել են 550 եւ ավելի միավոր): Առաջին փուլով անցած այն դիմորդները, որոնք չեն բավարարի անգլերեն լեզվի իմացության պահանջված մակարդակը, կմասնակցեն 1997 թ. սեպտեմբերից մինչեւ 1998 թ. ապրիլի վերջը ՀԱՀ-ում անցկացվող անգլերեն լեզվի արագացված ծրագրին: Անգլերեն լեզվի արագացված ծրագրի ուսման վարձը կազմում է ԱՄՆ 300 դոլարին համարժեք դրամ: Նախնական ծրագիր ընդունվելը 1997 թ. հուլիսի վերջին, որոշ դիմորդների հետ հարցազրույցներ կանցկացվեն: Դիմորդների անունները ու հարցազրույցների օրերը կփակցվեն ՀԱՀ-ում:

Հիմնական ծրագրում վերջնական ընդունելությունը կկատարվի դիպլոմի ներդիրի միջին ցուցանիշի եւ նախապատրաստական փուլում դիմորդների ցուցաբերած առաջադիմության հիման վրա: Հիմնական ծրագիր ընդունված բոլոր ուսանողները պետք է ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության հետ ստորագրեն ավարտելուց հետո երեք տարի Հայաստանում մնալու եւ աշխատելու մասին պայմանագիր:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար կարող եք դիմել ՀԱՀ-ի ընդունելության գրասենյակ. Հասցեն Մարշալ Բաղրամյան 40, առաջին հարկ, 19 սենյակ, հեռախոս 27-16-29:

ՀԱՀ-Ը ՌԱՍԱՅԱԿԱՆ, ԿՐՈՆԱԿԱՆ, ՍԵՌԱՅԻՆ ԿԱՄ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՉԻ ՃԱՆԱՉՈՒՄ:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Առանձնատուն, 80 քառ. մ նկուղ-ավտոտնակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:

Զանգահարել 27 22 57 ժամը 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական տուն Գիտությունների ակադեմիայի շենքի հետեւում (115 քառ. մետր)՝ 110 քառ. մետր տնամերձով: Լիովին վերանորոգված է, ունի սեփական կաթսայատուն, ավտոտնակ, ապահովված է շուրջօրյա ջրամատակարարմամբ:

Հեռ. 53 54 10 տուն, 52 42 36 ծառ.

Robin Generators RGX3500

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ:

☎ 529353

հզորություն	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	տարող.
50 Հց	3.0 կՎտ	2.5 կՎտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կՎտ	3.0 կՎտ	6.1 ժ	

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԵՌԱԽՈՍՈՎ 589167, 581351

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 65149. Դասիչ 602. Տպաքանակը 3000. Ստորագրված է տպագրության 19. 06. 1997. Գինը 100 դրամ